

HE 118/2015 vp

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VUODEN 2016
TALOUSARVIOESITYKSEN (HE 30/2015 vp)
TÄYDENTÄMISESTÄ**

Viitaten yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysoosiin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn täydentävän esityksen hallituksen talousarvioesitykseen vuodelle 2016.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2015

Pääministeri

JUHA SIPILÄ

Valtiovarainministeri *Alexander Stubb*

YLEISPERUSTELUT

Eduskunnalle annetaan vuoden 2016 talousarvioesitystä (HE 30/2015 vp) täydentävä hallituksen esitys. Täydentävä esitys voidaan antaa, koska valtiovarainvaliokunta ei ole vielä antanut mietintöään 28.9.2015 annetusta hallituksen esityksestä vuoden 2016 talousarvioksi.

Talouden näkymät

Suomen talouden tilanne on vakava. BKT:n kasvu on lähellä nollaa. Työttömyys kasvaa ja työttömyysjaksot pitenevät. Taantumun jälkeenkin kasvu jää kituliaaksi.

Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,3 %. Kasvun taustalla on investointien suotuisa kehitys. Ulkomaisen kysynnän vaikutus kasvuun jää vähäiseksi huolimatta viennin asteittaisesta noususta sillä tuonti lisääntyy vientiä enemmän johtuen kotimaisen kysynnän virkoamisesta. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu hieman kuluvasta vuodesta johtuen vaatimattomasta reaalityulojen kehityksestä. Työttömyysasteeksi ennustetaan 9,4 %, joka on vain hieman tätä vuotta matalampi taso. Kuluttajahintojen nousu kiihtyy, mutta pysyy maltillisena ollen noin prosenttien.

Tuloarviot

Varsinaisten tulojen arviota ehdotetaan korotettavan yhteensä 2,1 milj. euroa.

Veroja ja veronluonteisia tuloja koskevaa arviota ehdotetaan vähennettävän nettomääräisesti 4,7 milj. euroa. Tuloarviota korottaa osaltaan uusi apteekkimaksuja koskeva arvio, jossa on huomioitu apteekkimaksun väliaikainen korottaminen. Lisäksi ansio- ja pääomatuloverojen tuloarviota alennetaan 7 milj. euroa aiheutuen hallituksen päätöksestä peruuttaa talousarvioesitykseen liitetty lakiesitys verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016 (ns. laki tehokkaasta katumisesta).

Arviota sekalaisista tuloista ehdotetaan korotettavaksi nettomääräisesti 23,5 milj. euroa. Merkittävin sekalaisien tulojen arvion korottamista selittävä tekijä on sisäministeriön hallinnonalalle tuloutettavien EU:lta saatavien tulojen arvion tarkentuminen.

Arviota korkotuloista ja lainojen takaisinmaksusta alennetaan nettomääräisesti 16,7 milj. euroa aiheutuen viennin jälleärahoituslainojen sekä kotimaisten alustoimitusten lainoja ja niihin liittyviä korkotuloeria koskevien arvioiden tarkentumisesta.

Määrärahat ja tasapaino

Varsinaisten tulojen 2,1 milj. euron nettomääräinen lisäys ja määrärahojen n. 261 milj. euron nettomääräinen lisäys huomioon ottaen vuoden 2016 täydentävä talousarvioesitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta n. 258 milj. eurolla. Valtion nettolainanotoksi vuonna 2016 arvioidaan n. 5,3 mrd. euroa. Valtionvelan määrän vuoden 2016 lopussa arvioidaan olevan n. 106 mrd. euroa, mikä on n. 50 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Vaalikauden kehys

Vuoden 2016 kehystasoa tarkistetaan vastaamaan kehyyksen hinta- ja rakennemuutoksia jäljempänä olevan taulukon mukaisesti n. 242 milj. eurolla. Tarkistusten jälkeinen menokehys vuodelle 2016 on 44 876 milj. euroa.

Talousarvioesitystä täydentävän esityksen jälkeen kehyykseen luettavien menojen taso on 44 535 milj. euroa. Näin ollen vuoden 2016 jakamaton varaus on 40,2 milj. euroa, minkä lisäksi v. 2016 on käytettävissä 300 milj. euron lisäbudjettivaraus.

Kehyyksen hinta- ja rakennemuutokset, milj. euroa

Momentti	Asia	2016	2017	2018	2019
28.50.15, 16 ja 17	Lakisääteisen hintakorjauksen tarkistus uuden TyEL-indeksiennusteen mukaiseksi	5,3	5,3	5,3	5,3
26.10.21	KEJO-hankkeen uudelleenbudjetointi	5,9			
28.70.20	Tuottavuuden edistämiseen tähtäävien tietohallintohankkeiden uudelleenbudjetointi	17,0			
32.01.21	Asiakastietohankkeen uudelleenbudjetointi	0,5			
32.20.42	Meriteollisuuden toimintaympäristön kehittämisavustusten uudelleenbudjetointi	2,7			
32.30.51	Lisäys julkisiin työvoimapalveluihin. Suomi on jättänyt STX Finlandin, Broadcomin, ohjelmistotalan ja Microsoftin irtisanomisten johdosta rahoitushakemuksen Euroopan globalisaatio-rahastolle (vastaavat tulot kirjattu momentille 12.32.99).	5,1			
33.10.54	Eläkkeensaajan asumistukiudistuksen peruuttamisen johdosta kehyyksen ulkopuoliset asumistukimenot alenevat	205,5	513,0	543,0	574,0
Yhteensä		242,1	518,3	548,3	579,3

Turvapaikanhakijat ja maahanmuutto

Maahanmuuton ja turvapaikanhakijoiden määrän kasvun seurauksena ehdotetaan määrärahoihin lisäystä yhteensä n. 452 milj. euroa verrattuna talousarvioesitykseen. Määrärahalisäykset pohjautuvat arvioon, jonka mukaan v. 2015 Suomeen tulee n. 30 000 turvapaikanhakijaa. Vuonna 2016 turvapaikanhakijoiden määränä on käytetty laskentaperusteena 15 000 henkilöä, missä on mukana myös kiintiöpakolaisten uudelleensijoitukset ja turvapaikanhakijoiden sisäiset siirrot. Turvapaikanhakijoista n. 35 prosentin oletetaan saavan myönteisen turvapaikkapäätöksen. Kuntakorvausten piirissä arvioidaan v. 2016 olevan noin 21 000 turvapaikanhakijaa.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto toiminnan ostopalvelumenoihin ehdotetaan lisäystä 202,7 milj. euroa. Palveluista n. 70 % ostetaan SPR:ltä. Vastaanotto toiminnan asiakkaille maksettavien tukien menoarvioon ehdotetaan lisäystä 59,4 milj. euroa. Perustukitaso on edelleen 316,07 euroa kuukaudessa.

Maahanmuuttoviraston turvapaikkakäsittelyyn suunnataan lisärahoitusta 750 käsittelijän palkkaamiseksi 9 kuukauden ajaksi sekä valtion vastaanottokeskusten menoihin yhteensä 40 milj. euroa.

Turvapaikanhakijamäärän kasvun johdosta ehdotetaan lisäystä poliisille 9 milj. euroa, suojelupoliisille 0,8 milj. euroa, poliisille maasta poistamismenoihin 16 milj. euroa, Rajavartiolaitoksen tehostettuun ulkomaalaisvalvontaan sisärajoilla ja rajanylityspaikoilla 3 milj. euroa sekä Tullille tehostettuun tullivalvontaan Torniossa 0,5 milj. euroa.

Korkeimman hallinto-oikeuden ja muiden tuomioistuinten toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 7,7 milj. euron lisäystä turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan liittyviin menoihin. Yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin ehdotetaan 3 milj. euron lisäystä turvapaikanhakijoiden oikeusapuasioiden määrän kasvun ja palkkioiden sekä oikeudenkäyntikulujen määrän kasvun johdosta.

Valtion korvaukset kunnille -arviomäärärahaa ehdotetaan korotettavaksi 20,8 milj. eurolla. Kotoittamiskoulutuksen hankintoja, kielitestejä ja osaamiskartoituksia varten julkisten työvoimapalvelujen valtuuteen ehdotetaan lisäystä 36,8 milj. euroa ja määrärahaan 22,8 milj. euroa.

Lisäksi ELY-keskusten toimintamäärärahaa ehdotetaan korotettavaksi 1 milj. eurolla lisähenkilöiden palkkaamiseksi myönteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin sijoittamiseen ja kotouttamiskoulutuksen hankintaan liittyviin tehtäviin. TE-toimistojen toimintamäärärahaa ehdotetaan korotettavaksi 4 milj. eurolla turvapaikanhakijoiden kotouttamistehtäviin, käänös- ja tulkkauspalveluihin, lisähenkilöstön palkkaamiseen sekä henkilöstön koulutukseen.

Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus on tarkoitus mahdollistaa eräissä tilanteissa, joissa oppilas ei ole kirjoilla koulussa tilastointipäivänä. Tämä muutos yhdessä turvapaikanhakijoiden määrän kasvun kanssa arvioidaan lisäävän perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitustarvetta 25 milj. eurolla.

Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumista edistävään toimintaan, opettajien ja muun opetustoimen henkilöstön koulutukseen sekä osaamisen ja koulutuksen tunnustamisesta aiheutuviin hankkeisiin myönnettäviin avustuksiin ehdotetaan kohdennettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla 2,2 milj. euroa.

EU:n sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton rahoitusta ehdotetaan tarkistettavaksi erityisesti EU:lta saatavan hätäapu-, turvapaikkahakijoiden sisäisten siirtojen ja kiintiöpakolaisten uudelleensijoitusten rahoituksen johdosta.

Maahanmuuttajia ja turvapaikanhakijoita koskevat määrärahalisäykset perustuvat nopeasti muuttuneeseen tilanteeseen, ja ovat siltä osin vielä epävarmoja. Mahdollisiin lisätarpeisiin on mm. sosiaali- ja terveysministeriön osalta selkeämpi näkymä esim. kevään lisätalousarvion yhteydessä.

Puolustusmateriaalihankinnat

PVKEH 2016 -tilausvaltuuden enimmäismäärää ehdotetaan pienennettäväksi 131,8 milj. euroa, koska suunnitellut hankinnat eivät edellytä valtuutta. Esitettävä muutos kohdistuu pääosin vuosien 2017—2020 maksatuksiin. Rahoitus siirretään hankintakohteesta riippuen muihin puolustusmateriaalihankintoihin tai toimintamenoihin.

Aikuiskoulutus

Vuoden 2015 kolmannessa lisätalousarviossa ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa lisättiin erityisesti ICT-alalta irtisanottujen työllistymismahdollisuuksien tukemiseksi. Lisäyksestä aiheutuva määräraharave vuodelle 2016 on 3 milj. euroa.

Aikuiskoulutustukeen varattua määrärahaa ehdotetaan korotettavaksi 10 milj. eurolla. Aikuiskoulutustuen käyttö on lisääntynyt edelleen arvioitua enemmän, ja tämä lisää myös valtion mak-suosuutta.

Kulttuurikiinteistöt

Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille ehdotetaan valtuutta tehdä elokuvateatteritoiminnan siirtoon Helsingin keskustakirjaston yhteyteen liittyvä tilojen vuokraamista koskeva sopimus siten, että siitä aiheutuva vuokramenojen kasvu on vuositasolla enintään 180 000 euroa vuodesta 2019 lukien.

Olavinlinnan katoksen ja katsomorakenteen hallinnan siirrosta Senaatti-kiinteistöille sekä uudistamisesta aiheutuvaan vuokraan ehdotetaan kohdennettavaksi lisäyksenä 660 000 euroa hallinnonalan sisäisin määrärahasiirroin.

Senaatti-kiinteistöt

Senaatti-kiinteistöjen investointien enimmäismäärää ehdotetaan nostettavan 35 milj. eurolla talousarvioesitykseen nähden. Myös seuraavien varainhoitovuosien sitoumuksien enimmäismäärää ehdotetaan korotettavan. Korkeamman investointitason aiheuttamien menojen kattamiseksi Senaatti-kiinteistöjen myyntitavoitetta ehdotetaan korotettavan. Myös Senaatti-kiinteistöjen nettolainanoton enimmäismäärää nostetaan.

Liikenneverkko ja liikenteen tukeminen

Perusväylänpitoon osoitetusta 100 milj. euron korjausvelan pienentämiseen varatusta määrärahasta ehdotetaan siirrettäväksi 5 milj. euroa yksityisteiden korjausvelan vähentämiseen. Tavoitteena on turvata tasa-arvoinen liikkuminen ja elinkeinoelämän kuljetustarpeet.

Junaliikenteen ostamiseksi vv. 2016—2019 ehdotetaan 120,7 milj. euron valtuutta solmia sopimus VR-Yhtymä Oy:n kanssa. Sopimus on n. 15 milj. euroa pienempi verrattuna v. 2015 päättyvään sopimukseen. Tämän johdosta junavuoroja joudutaan vähentämään ja vähennys koskee n. 6 % ostopalveluliikenteen asiakkaista.

Microsoftin irtisanomiset

Microsoftin irtisanomisten vuoksi Innovaatorahoituskeskus Tekesin avustusvaltuuteen ehdotetaan lisäystä 10 milj. euroa ICT-osaajien palkkaamiseksi yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotehtäviin ja Finpron toimintamenoihin lisäystä 2 milj. euroa edistämään vapautuvan ICT-sektorin työllistymistä ja ulkomaisten yritysten sijoittautumista Suomeen.

Lisäksi yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin ehdotetaan uutta valtuutta 5 milj. euroa ja vuodelta 2015 käyttämättä jäävän, vuoteen 2016 siirrettävän, valtuuden enimmäismäärän nostoa 10 milj. eurosta 20 milj. euroon.

Muutoksia säästöpäätöksissä

Eläkkeensaajan asumistuen ja yleisen asumistuen aiottu sulauttaminen peruutetaan. Tämä lisää nettomääräisesti valtion menoja v. 2016 16 milj. euroa. Lisäksi lääkekorvauksiin kohdistuvaa säästöä ehdotetaan v. 2016 lievennettäväksi 50 milj. eurosta 25 milj. euroon. Tämä lisää valtion kustannuksia talousarvioehdotukseen verrattuna yhteensä 11,3 milj. euroa.

Edellä mainittujen toimenpiteiden seurauksena säästöjä ehdotetaan kohdennettavaksi uudelleen mm. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulujen valtionosuuteen 5 milj. euroa sekä valtion korvauksiin terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin 6 milj. euroa. Rokotteiden hankintamomentille kohdennetaan 5 milj. euron kertaluonteinen vähennys. Pienempiä säästöjä ehdotetaan kohdistettavaksi joillekin muille hallinnonaloille, ja eräiden kärkihankkeiden määrärahoja lykätään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen ja itsehallintouudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon ehdotetaan lisättäväksi 600 000 euroa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla ja 400 000 euroa valtiovarainministeriön hallinnonalalla. Lisäksi määrärahan käyttöperusteita ehdotetaan laajennettavaksi siten, että sitä voitaisiin käyttää sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla enintään 6 henkilötyövuotta ja valtiovarainministeriön hallinnonalalla enintään 4 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen. Lisäksi ehdotetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissuunnitelman toimeenpanoon varattua määrärahaa käytettäisiin palvelurakennemuutoksen tukeksi.

Perustoimeentulotuki

Perustoimeentulotuen kustannusten valtionosuuteen ehdotetaan lisättäväksi n. 1,4 milj. euroa. Tarkoituksena on tarkistaa toimeentulotuesta annettua lakia siten, ettei perustoimeentulotuen taso alene v. 2016 kansaneläkeindeksin pisteluvun alenemisesta huolimatta.

Sairausvakuutuslaista aiheutuvat menot

Valtionosuutta sairausvakuutuslaista johtuvista menoista ehdotetaan korotettavaksi 16,9 milj. eurolla. Tarve aiheutuu vuoden 2015 alijäämän kattamisesta sekä siitä, että vuodelta 2016 perutaan

kertaluonteisesti puolet lääkekorvaussäästöistä. Lääkekorvauksiin v. 2016 kohdistuva säästö toteutetaan osittain apteekkimaksun korotuksella.

Eräitä muita muutoksia

Valtioneuvoston kanslia toteuttaa vuoden 2019 loppuun mennessä valtioneuvoston yhteisen, käyttäjälähtöisen asianhallintajärjestelmähankkeen, jolla tehostetaan asianhallinnan menettelyjä ja prosesseja. Hankkeen rahoitukseen ehdotetaan 400 000 euron lisäystä vuodelle 2016.

Suomi 100 -hankkeen menoihin ehdotetaan vuodelle 2016 lisärahoitusta 500 000 euroa.

Eduskunnan rakennusten peruskorjauksen menojen ajoituksen muutoksen johdosta ehdotetaan määrärahaa alennettavaksi 10 milj. euroa.

Poliisin harmaan talouden torjunnan menoihin ehdotetaan suunnattavaksi poliisin määrärahoista lisärahaa 6,4 milj. euroa, josta 3,2 milj. euroa ehdotetaan myönnettäväksi lisäyksenä talousarvioesitykseen nähden.

Määrärahaa maksuiksi Euroopan unionille ehdotetaan alennettavan 180 milj. euroa. Vähennys aiheutuu lähinnä EU:n omien varojen järjestelmän taustalla olevien eri maiden tekemistä kansantalouden tilinpidon lukuihin vaikuttavista tilastointiuudistuksista sekä mm. jäsenvaltioiden bruttokansantulopohjiin liittyvien varaumien poistamisesta uuteen omien varojen järjestelmään siirtymisen takia. Toteutetut muutokset muuttavat merkittävästi jäsenmaiden keskinäisiä maksuosuuksia ja vaikuttavat myös Suomen jäsenmaksuun alentavasti.

ECOFIN-neuvosto sopi marraskuussa 2015 yhteisen kriisinratkaisurahaston täydentävistä rahoitusjärjestelyistä. Tämän johdosta täydentävässä esityksessä mahdollistetaan valtiovarainministeriön ja EU:n yhteisen kriisinratkaisuneuvoston tekemä sopimus lainalimiittijärjestelystä. Lisäksi ehdotetaan, että valtioneuvosto voi päättää vakauseräsiirtojen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 2 § 1 momentissa tarkoitetun toisen sopimuspuolen rahasto-osuuden väliaikaista siirtoa koskevan pyynnön esittämisestä enintään 3 502,5 milj. euron määrään saakka.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta ehdotetaan alennettavaksi 44 milj. eurolla, joka vastaa valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen tarkentumista.

Vuoden 2015 satovahinkojen korvaamiseen ehdotetaan 4,5 milj. euron lisäystä.

LNG-terminaalien investointitukeen ehdotetaan hankkeiden viivästymisen johdosta lisäystä 9,1 milj. euroa.

ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen perustamisesta johtuen työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoista ehdotetaan siirrettäväksi 1,2 milj. euroa ja 19 henkilötyövuotta ELY-keskusten toimintamenoihin.

Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenoista ehdotetaan vähennettäväksi 1,3 milj. euroa joh-
tuen yhtenäispatentin voimaantulon siirtymisestä vuoteen 2017.

Innovaatiokeskittymien kehittäminen -momentille vuoden 2013 ensimmäisessä lisätalousarvios-
sa myönnetystä meriteollisuuden toimintaympäristön kehittämisen määrärahasta ehdotetaan uu-
delleen budjetoitavaksi käyttämättä jäänyt 2,7 milj. euron osuus.

Uusiutuvan energian tuotantotuen määrärahaa ehdotetaan vähennettäväksi 13 milj. eurolla tar-
kentuneiden arvioiden vuoksi.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle varattua määrärahaa ehdotetaan korotettavaksi
550 000 eurolla ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle varattua määrärahaa 350 000
eurolla. Tarve aiheutuu vireille tulevien valitusasioiden voimakkaasta kasvusta.

Lapsilisiin varattua määrärahaa ehdotetaan vähennettäväksi 5 milj. eurolla. Vähennystarve perus-
tuu tarvearvioiden tarkentumiseen.

Valtion korvaukseen maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin varattua määrärahaa
ehdotetaan vähennettäväksi 2 milj. eurolla ja vastaavasti valtion korvaukseen maatalousyrittäjien
ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin varattua määrärahaa korotettavaksi 2 milj.
eurolla. Uudelleenkohdennus liittyy maatalouslomitukseen kohdistuvien säästöjen toteuttami-
seen.

Käsiteltävänä olevat ja nyt ehdotettavat määrärahojen muutokset pääluokittain, euroa

Pääluokka	Hallituksen esitys talousarvioksi	Täydentävä esitys	Yhteensä
21. Eduskunta	172 662 000	-9 786 000	162 876 000
22. Tasavallan presidentti	13 475 000	-	13 475 000
23. Valtioneuvoston kanslia	207 538 000	20 000	207 558 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 048 148 000	-352 000	1 047 796 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	906 146 000	17 483 000	923 629 000
26. Sisäministeriön hallinnonala	1 330 904 000	377 204 000	1 708 108 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 885 927 000	-32 000	2 885 895 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	17 527 005 000	-209 926 000	17 317 079 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallin- nonala	6 770 186 000	21 745 000	6 791 931 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallin- nonala	2 567 254 000	-11 727 000	2 555 527 000
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallin- nonala	2 932 266 000	-1 373 000	2 930 893 000
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 873 689 000	55 404 000	2 929 093 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallin- nonala	13 083 376 000	21 948 000	13 105 324 000
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	198 758 000	-11 000	198 747 000
36. Valtionvelan korot	1 573 100 000	-	1 573 100 000
Yhteensä	54 090 434 000	260 597 000	54 351 031 000

Käsiteltävänä olevat ja nyt ehdotettavat tuloarvioiden muutokset osastoittain, euroa

Osasto	Hallituksen esitys talousarvioksi	Täydentävä esitys	Yhteensä
11. Verot ja veronluonteiset tulot	40 781 752 000	-4 700 000	40 777 052 000
12. Sekalaiset tulot	5 343 968 000	23 521 000	5 367 489 000
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	2 450 958 000	-2 820 000	2 448 138 000
15. Lainat (pl. nettolainanotto ja velanhallinta)	480 689 000	-13 889 000	466 800 000
Yhteensä (pl. nettolainanotto ja velanhallinta)	49 057 367 000	2 112 000	49 059 479 000
15.03.01 Nettolainanotto ja velanhallinta	5 033 067 000	258 485 000	5 291 552 000
Yhteensä	54 090 434 000	260 597 000	54 351 031 000

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Momentille arvioidaan kertyvän 9 210 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Vähennys 7 000 000 euroa talousarvioesityksen 9 217 000 000 euroon nähden aiheutuu siitä, että hallitus peruuttaa eduskunnalle annetun talousarvioesitykseen liittyneen hallituksen esityksen laiksi verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016 (HE 32/2015 vp) (ns. laki tehokkaasta katumisesta). Toimen verotuottoja korottavaksi vaikutukseksi arvioitiin vuositasolla 10 milj. euroa. Verokertymän ajoitustekijöistä johtuen vuodelle 2016 tuottovaikutus arvioitiin 7 milj. euroksi, joka nyt poistetaan tuloarviosta.

2016 talousarvio	9 210 000 000
2015 IV lisätalousarvio	-135 000 000
2015 II lisätalousarvio	303 000 000
2015 talousarvio	8 866 000 000
2014 tilinpäätös	9 117 056 165

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut*03. Apteekkimaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 162 100 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Lisäys 2 300 000 euroa talousarvioesityksen 159 800 000 euroon nähden aiheutuu siitä, että hallitus antaa eduskunnalle momentilla 33.30.60 todetun esityksen. Esityksen mukaisesti apteekkimaksutaulukkoa muutetaan väliaikaisesti siten, että apteekkimaksutulo vuonna 2016 on 162 100 000 euroa.

2016 talousarvio	162 100 000
2015 talousarvio	157 500 000
2014 tilinpäätös	156 601 052

Osasto 12

SEKALAISET TULOT

26. Sisäministeriön hallinnonala

98. EU:lta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 47 374 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Lisäys 22 900 000 euroa talousarvioesityksen 24 474 000 euroon nähden aiheutuu komissiosta saatavan hätäapurahoituksen, turvapaikanhakijoiden uudelleensijoitusten ja sisäisten siirtojen maksuista.

Rahastojen kautta tuloutuviin määrärahoihin liittyvät maksatukset on budjetoitu momentille 26.01.24.

2016 talousarvio	47 374 000
2015 IV lisätalousarvio	8 000 000
2015 talousarvio	14 470 000
2014 tilinpäätös	6 933 578

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

50. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän 1 784 620 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 1 120 000 euroa talousarvioesityksen 1 782 500 000 euroon nähden aiheutuu vuodelle 2016 vahvistetun TyEL-indeksitason (2519) mukaisesti lasketusta arviosta.

2016 talousarvio	1 784 620 000
2015 talousarvio	2 274 512 000
2014 tilinpäätös	1 728 242 095

51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset

Momentille arvioidaan kertyvän 186 154 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 221 000 euroa talousarvioesityksen 185 933 000 euroon nähden aiheutuu vuodelle 2016 vahvistetun TyEL-indeksitason (2519) mukaisesti lasketusta arviosta.

2016 talousarvio	186 154 000
2015 talousarvio	170 300 000
2014 tilinpäätös	147 781 697

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 965 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 20 000 euroa talousarvioesityksen 17 985 000 euroon nähden johtuu siitä, että tulojen arvioidusta kertymästä poistetaan viime vuosien kertymätietojen pohjalta investointirahastolainasaamisista aiheutuvat tulot.

2016 talousarvio	17 965 000
2015 talousarvio	18 820 000
2014 tilinpäätös	21 969 839

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala*10. Liikenneviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 136 194 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 1 700 000 euroa talousarvioesityksen 137 894 000 euroon nähden aiheutuu joukkoliikenteen lipputulosten tarkentuneesta kertymäarviosta.

2016 talousarvio	136 194 000
2015 IV lisätalousarvio	2 105 000
2015 talousarvio	8 192 000
2014 tilinpäätös	49 814 135

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

01. Korkotulot

05. Korot muista lainoista

Momentille arvioidaan kertyvän 81 238 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Vähennys 2 860 000 euroa talousarvioesityksen 84 098 000 euroon nähden aiheutuu viennin jälle-rahoituslainojen sekä kotimaisten alustoimitusten lainoja ja niihin liittyviä korkotuloeriä koskevien arvioiden tarkentumisesta.

2016 talousarvio	81 238 000
2015 talousarvio	87 000 000
2014 tilinpäätös	107 634 667

09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 34 100 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 40 000 euroa talousarvioesityksen 34 060 000 euroon nähden aiheutuu tarkentuneesta arviosta.

2016 talousarvio	34 100 000
2015 talousarvio	29 200 000
2014 tilinpäätös	25 187 118

Osasto 15

LAINAT

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 398 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Vähennys 13 889 000 euroa talousarvioesityksen 411 889 000 euroon nähden aiheutuu viennin jälleenrahoituslainojen sekä kotimaisten alustoimitusten lainojen takaisinmaksua koskevien arvioiden tarkentumisesta.

2016 talousarvio	398 000 000
2015 IV lisätalousarvio	103 425 000
2015 talousarvio	336 000 000
2014 tilinpäätös	543 157 624

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentille merkitään nettotuloa 5 291 552 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 258 485 000 euroa talousarvioesityksen 5 033 067 000 euroon nähden aiheutuu tässä täydentävässä esityksessä ehdotetuista tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksista.

Lisäksi talousarvioesityksen momentin selvitysoosan taulukko korvataan oheisella taulukolla:

Tulot ja menot (milj. euroa)

Tulot	
Nimellisarvoinen nettolainanotto	5 342
Menot	
Emissiotappiot (netto)	-40
Pääomatappiot (netto)	-10
Nettotulot	5 292
2016 talousarvio	5 291 552 000
2015 IV lisätalousarvio	-31 329 000
2015 III lisätalousarvio	50 519 000
2015 II lisätalousarvio	55 939 000
2015 I lisätalousarvio	445 469 000
2015 talousarvio	4 720 839 000
2014 tilinpäätös	5 554 308 684

MÄÄRÄRAHAT

Päälukka 21 EDUSKUNTA

10. Eduskunnan kanslia

74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 32 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 10 000 000 euroa talousarvioesityksen 42 000 000 euroon nähden aiheutuu peruskorjauksen menojen ajoitusmuutoksesta.

2016 talousarvio	32 000 000
2015 II lisätalousarvio	10 000 000
2015 talousarvio	32 000 000
2014 tilinpäätös	26 500 000

40. Valtiontalouden tarkastusvirasto

01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 460 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Lisäys 214 000 euroa talousarvioesityksen 15 246 000 euroon nähden aiheutuu tarkentuneesta määrärahatarpeesta vuokratuluihin. Vuokranantajan vaihdoksen takia virastoa ei enää koske Se-
naatin vuokramallin muutokset.

2016 talousarvio	15 460 000
2015 talousarvio	15 307 000
2014 tilinpäätös	15 307 000

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

01. Hallinto

01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 125 086 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös talousneuvostosta, ruotsinkielenlautakunnasta, arvonimilautakunnasta tai muista vastaavista lautakunnista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtioneuvoston johtaminen ja politiikkavalmistelu	8 558 000
Lainsäädännön vaikutusarviointi (HO 2015)	250 000
Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteiset hallinto- ja palvelutehtävät	115 078 000
Toimitilojen peruskorjausinvestoinnit	800 000
Valtioneuvoston yhteinen asianhallintajärjestelmä	400 000
Yhteensä	125 086 000

Vähennys talousarvioesityksen 125 608 000 euroon nähden aiheutuu seuraavan taulukon mukaisista muutoksista:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (-2 htv) (siirto momentilta 24.01.01)	352
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentilta 25.01.01)	42
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentille 26.01.01)	-118
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentilta 27.01.01)	32
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentille 28.01.01)	-107
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentille 29.01.01)	-241

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentille 30.01.01)	-62
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentille 31.01.01)	-17
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentille 32.01.01)	-503
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentille 33.01.01)	-211
VNHY:n perustamisesta aiheutuvat määrärahatarkistukset (siirto momentille 35.01.01)	-89
Valtioneuvoston yhteinen asianhallintajärjestelmä (Vahva-hanke) (v. 2016 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	400
Yhteensä	-522

2016 talousarvio	125 086 000
2015 IV lisätalousarvio	-145 000
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	114 712 000
2014 tilinpäätös	33 603 000

02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 575 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 18 000 euroa talousarvioesityksen 5 593 000 euroon nähden aiheutuu palkkion alennuksesta ja tarkistuksesta sivukulujen laskentaan. Yhteensä valtioneuvoston jäsenten seitsemän prosentin palkkiovähennys on vaikutukseltaan 125 000 euroa.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesityksen täydentävään esitykseen liittyvän esityksen laiksi valtioneuvoston jäsenille maksettavista palkkioista ja korvauksista annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 53/2015 vp). Palkkioihin on ehdotettu kahden prosentin suuruista vähennystä, joka vastaa vuositasolla noin viikon palkkiota. Kun talousarvioesityksen yhteydessä jatkettiin valtioneuvoston jäsenten viiden prosentin palkkion alennusta, on valtioneuvoston jäsenten palkkioihin kohdistuva alennus yhteensä seitsemän prosenttia. Laki on määräaikainen ja se on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016 ja olemaan väliaikaisesti voimassa 31 päivään toukokuuta 2019, enintään kuitenkin sen kuukauden loppuun, jonka aikana tasavallan presidentti myöntää eron tämän lain voimaan tullessa nimitettynä olevalle valtioneuvostolle.

2016 talousarvio	5 575 000
2015 talousarvio	6 744 000
2014 tilinpäätös	5 175 842

20. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta 29 486 825 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen sekä puolueiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen. Tästä 5 prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin 5 prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Määrärahasta saa käyttää 148 175 euroa avustuksena Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan ja tiedotustoiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen.

Puoluelain (10/1969) 9 §:n mukaan avustus on jaettava puolueiden viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa saamiensa edustajanpaikkojen lukumäärien osoittamassa suhteessa. Momentille myönnetyn määrärahan tasapuolinen jakaminen edellyttää puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen sekä puolueiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen ja Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan ja tiedotustoiminnan tukemiseen osoitetun määrärahan ehdottamista päätösosassa euron tarkkuudella.

2016 talousarvio	29 635 000
2015 talousarvio	32 000 000
2014 tilinpäätös	34 000 000

90. Muut menot

21. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 700 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 60 000 euroa talousarvioesityksen 640 000 euroon nähden aiheutuu annettavien kunniamerkkien määrän kasvusta juhluvuoden lähestyessä.

2016 talousarvio	700 000
2015 talousarvio	640 000
2014 tilinpäätös	555 445

26. *Suomi 100* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhluvuoden valmistelun edellyttämän enintään kahdeksan henkilötyövuoden palkkaus- ja muihin kuluihin.

Selvitysosa: Päätösojan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösojan ensimmäisen kappaleen ja päätösojan toisen kappaleen kohta 1) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösojan toisen kappaleen kohdan 1).

Lisäys 500 000 euroa talousarvioesityksen 4 000 000 euroon nähden aiheutuu Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhluvuoden suunnittelun, toteutuksen ja järjestelyjen valtakunnallisista, alueellisista ja paikallisista hankkeista.

2016 talousarvio	4 500 000
2015 IV lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	2 000 000
2014 tilinpäätös	1 100 000

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

01. *Ulkoasiainhallinnon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 226 209 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 352 000 euroa talousarvioesityksen 226 561 000 euroon nähden on siirtoa momentille 23.01.01 (sisältäen lisäyksenä 2 htv:n siirron) valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	226 209 000
2015 IV lisätalousarvio	553 000
2015 I lisätalousarvio	325 000
2015 talousarvio	233 201 000
2014 tilinpäätös	217 061 000

10. Kriisinhallinta

20. *Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot* (arviomääräraha)

Määrärahaa saa käyttää:

5) kansallisen kriisinhallinnan veteraanikortista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot	2 345 000
04.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	2 190 000
05.	Yhteiset menot	4 627 000
06.	Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ALTHEA-operaatio)	990 000
08.	Resolute Support -operaatio, Afganistan	4 228 000

Käyttösuunnitelma (euroa)

09.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, kansallisesta kriisinhallinnan veteraanikortista aiheutuviin menoihin, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	1 582 000
10.	Atalanta-operaation menot	715 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	1 164 000
14.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	25 180 000
15.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	1 210 000
16.	Malin YK-operaation menot (MINUSMA)	676 000
18.	Irakin koulutusoperaation menot	3 324 000
19.	EUNAVFOR MED, Välimeren operaation menot	769 000
Yhteensä		49 000 000

Selvitysosa: Päätösosan kohta 5) lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen kohdaksi 5) ja päätösosan käyttösuunnitelma korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan käyttösuunnitelman.

Talousarvioesitykseen nähden päätösosaa on täydennetty kansalliseen kriisinhallinnan veteraanihojelmaan sisältyvästä veteraanikortista aiheutuville menoilla, joihin varataan 170 000 euroa käyttösuunnitelmakohtasta 09. Kortti on tarkoitettu jakaa tunnustukseksi ja Valtiokonttorin sekä Helsinki-Uudenmaan sairaanhoitopiirin kanssa tehtyjen sopimusten mukaisiin palveluihin oikeuttavaksi tunnusvälineeksi noin 30 000 rauhanturva- ja kriisinhallintatoiminnan veteraanille. Menettely vastaa yleistä kansainvälistä käytäntöä.

Suomi jatkaa osallistumistaan UNIFIL-operaatioon Libanonissa marraskuuhun 2016 noin 300 sotilaan vahvuudella, minkä jälkeen vahvuus vähenee 170 sotilaaseen operaation suunnittelu- ja perusteiden tarkennuttua. Talousarvioesityksessä suunnitteluperusteena oli käytetty 300 sotilaan vahvuutta joulukuuhun 2016 saakka. Talousarvioesitykseen nähden on edellisen perusteella käyttösuunnitelmakohtaan 05. määrärahaa vähennetty 430 000 euroa rotaatiokoulutuksen kustannusten tarkennuttua ja käyttösuunnitelmakohtaan 14. määrärahaa vähennetty 1 570 000 euroa. Talousarvioesitykseen nähden on käyttösuunnitelmakohtaan 18. määrärahaa lisätty 224 000 euroa operaation kustannusten laskentaperusteiden tarkennuttua. Lisäksi talousarvioesitykseen nähden on käyttösuunnitelmaan lisätty kohta 19. EUNAVFOR MED, Välimeren operaation menot, jolle on osoitettu 769 000 euroa 10 sotilaan ensimmäisen vaiheen operaatiolle kesään 2016 asti.

Talousarvioesitykseen nähden on käyttösuunnitelmakohtaan 09. määrärahaan lisätty 1 007 000 euroa edellä esitettyjen muutosten johdosta.

2016 talousarvio	49 000 000
2015 IV lisätalousarvio	—
2015 II lisätalousarvio	—
2015 I lisätalousarvio	5 847 000
2015 talousarvio	52 780 000
2014 tilinpäätös	54 215 220

21. *Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan* (kiinteä määräraha)

Selvitysosa: Talousarvioesitykseen nähden momentin määräraha on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

2016 talousarvio	15 360 000
2015 talousarvio	15 360 000
2014 tilinpäätös	16 862 065

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. *Varsinainen kehitysyhteistyö* (siirtomääräraha 3 v)

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	119 310 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö ¹⁾	148 903 000
3.	Euroopan kehitysrahasto	45 000 000
4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	35 860 000
5.	Humanitaarinen apu	70 000 000
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	4 920 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	2 300 000
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	65 000 000
9.	Korkotuki-instrumentti	6 800 000
Yhteensä		498 093 000

¹⁾ Sisältää ministeriön ja Iso-Britannian kehityspoliittisen osaston (DFID) yhteistoimintahankkeen menoja 11 000 000 euroa, ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeen menoja 500 000 euroa sekä ministeriön ja Euroopan komission yhteistoimintahankkeen menoja 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösoosan käyttösuunnitelma korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan käyttösuunnitelman.

Talousarvioesitykseen nähden käyttösuunnitelmakohdan 2. määrärahaa on lisätty 900 000 euroa, käyttösuunnitelmakohdan 4. määrärahaa on vähennetty 800 000 euroa ja käyttösuunnitelmakohdan 6. määrärahaa on vähennetty 100 000 euroa. Muutokset johtuvat hallitusohjelman mukaisten julkisen talouden sopeutustoimien johdosta tehtyjen määrärahaileikkausten kohteiden tarkentumisesta.

Ulkoasiainministeriö on tarkentanut arviotaan valtion kehitysyhteistyöhön kohdistettavista hallinnonalakohtaisista määrärahoista vuonna 2016 johtuen kehitysyhteistyön finanssisijoituksista ja turvapaikanhakijoiden lisääntyneestä määrästä. Samalla on tarkistettu arviota kehitysyhteistyömäärärahojen bruttokansantulo-osuudesta (BKTL). Vuoden 2016 kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan tarkentuneiden tietojen perusteella olevan noin 0,38 % bruttokansantulosta talousarvioesityksen 0,35 prosenttiin nähden.

**Valtion kehitysyhteistyöhön kohdistettavat määrärahat vuonna 2016 hallinnonaloittain
(1 000 euroa)**

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan momentilla 24.30.66	484 593
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muilla momenteilla	139 464
Sisäministeriön hallinnonalalla	76 635
Valtiovarainministeriön hallinnonalalla	102 562
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	1 447
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla	210
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	1 068
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla	1 420
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	1 514
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	481
Yhteensä	809 394
2016 talousarvio	498 093 000
2015 I lisätalousarvio	4 160 000
2015 talousarvio	798 422 000
2014 tilinpäätös	961 245 000

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ministeriö ja hallinto

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 608 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 42 000 euroa talousarvioesityksen 21 650 000 euroon nähden on siirtoa momentille 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	21 608 000
2015 IV lisätalousarvio	-100 000
2015 talousarvio	22 775 000
2014 tilinpäätös	27 661 000

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon oikeusministeriön asetuksessa oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista tarkoitettuja Oikeusrekisterikeskuksen tuloja.

Selvitysosa: Päätösosa lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan toiseksi kappaleeksi.

Talousarvioesityksessä määrärahaa ehdotetaan lisättäväksi 2 600 000 eurolla viranomaistoiminnan tulojen bruttobudjetoinnin johdosta. Viranomaistoiminnan tuloilla tarkoitetaan tässä yhteydessä oikeusministeriön asetuksessa oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista tarkoitettuja Oikeusrekisterikeskuksen tuloja. Nykyinen asetus (1020/2013) on voimassa 31 päivään joulukuuta 2015 ja valmisteltava uusi asetus tulee voimaan 1.1.2016 lukien.

2016 talousarvio	6 941 000
2015 IV lisätalousarvio	100 000
2015 talousarvio	3 359 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Määrärahaa saa käyttää:

9) oikeudenkäyntikulujen maksamiseen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisissa asioissa, joissa yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii avustajana epäillyn syrjinnän uhriksi joutuneen henkilön oikeudenkäynnissä ja on sitoutunut korvaamaan mahdolliset oikeudenkäyntikulut, jos asia häviää.

Selvitysosa: Päätösoosan kohta 9) lisätään talousarvioesityksen momentin päätösoosan toisen kappaleen kohdaksi 9).

2016 talousarvio	11 032 000
2015 talousarvio	11 191 000
2014 tilinpäätös	11 337 394

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 15 386 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 2 700 000 euroa talousarvioesityksen 12 686 000 euroon nähden aiheutuu vuoden 2015 turvapaikanhakijamäärän ennakoitua suuremmasta kasvusta. Tarkoitus on lisätä korkeimman hallinto-oikeuden henkilöstövoimavaroja väliaikaisesti vuoden 2016 ajaksi.

Hallitus on antanut talousarvioesitykseen liittyvän esityksen (HE 71/2015 vp) laiksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain (1265/2006) 6 §:n muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa korkeimmassa hallinto-oikeudessa nykyistä suppeamman kokoonpanon käyttäminen ulkomaalaislain (301/2004) 6 luvussa tarkoitetuissa turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua sekä niihin liitännäisissä oleskelulupaa tai maastapoistamista ja maahantulokieltoa koskevissa valituslupa-asioissa, mikä pienentää lisäystarvetta 300 000 eurolla.

2016 talousarvio	15 386 000
2015 talousarvio	10 909 000
2014 tilinpäätös	10 970 000

03. *Muiden tuomioistuinten toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 261 264 000 euroa.

Perustetaan 1.4.2016 lukien kolme hovioikeudenneuvoksen (T14) virkaa edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan kolme hovioikeudenlaamannin (T16) virkaa.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan neljännen kappaleen.

Lisäys talousarvioesityksen 254 823 000 euroon nähden on 6 441 000 euroa, mistä 5 000 000 euroa aiheutuu vuoden 2015 turvapaikanhakijamäärän ennakoitua suuremmasta kasvusta ja 1 441 000 euroa on siirtoa momentilta 28.70.20 hallinto- ja erityistuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaation-hallintajärjestelmähankkeen (HAIPA) menoihin. Tarkoitus on lisätä hallinto-oikeuksien henkilöstövoimavaroja väliaikaisesti vuoden 2016 ajaksi.

HAIPA-hankkeen tavoitteena on hallinto- ja erityistuomioistuinten koko oikeusprosessiin liittyvän aineiston käsittely sähköisessä muodossa.

2016 talousarvio	261 264 000
2015 IV lisätalousarvio	150 000
2015 I lisätalousarvio	116 000
2015 talousarvio	247 710 000
2014 tilinpäätös	260 048 000

50. *Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 800 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 3 000 000 euroa talousarvioesityksen 67 800 000 euroon nähden aiheutuu vuoden 2015 turvapaikanhakijamäärän ennakoitua suuremmasta kasvusta.

2016 talousarvio	70 800 000
2015 IV lisätalousarvio	23 100 000
2015 talousarvio	45 020 000
2014 tilinpäätös	60 456 245

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 109 622 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 5 384 000 euroa talousarvioesityksen 104 238 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 28.70.20 ulosottotoimen rakenneuudistuksen (URA) ICT-hankkeen menoihin. Ulosottotoimen rakenneuudistuksen tavoitteena on, että ulosottolaitoksessa työkulkujen ja organisaation muutoksen sekä ICT:n kehittämisen myötä saavutetaan vuosittaista nettosäästöä, jolla voidaan alentaa ulosoton toimintamäärärahan tasoa talousarviossa vuodesta 2020 alkaen.

Lisäys parantaa vuoden 2016 perintätulosta 20 milj. eurolla 950 milj. euroon ja käsiteltyjen asioiden määrää 250 000 asialla 2,75 milj. asiaan.

2016 talousarvio	109 622 000
2015 talousarvio	103 723 000
2014 tilinpäätös	105 377 000

Päälukka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

01. Sisäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 857 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Muutos talousarvioesityksen 14 817 000 euroon nähden on 40 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 118 000 euroa siirtona momentilta 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen sekä vähennyksenä 78 000 euroa siirtona momentille 26.10.01 poliisille perustettavaan ICT-keskukseen liittyen.

2016 talousarvio	14 857 000
2015 IV lisätalousarvio	104 000
2015 I lisätalousarvio	-295 000
2015 talousarvio	16 409 000
2014 tilinpäätös	21 774 000

24. EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 47 260 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 34 180 000 euroa talousarvioesityksen 13 080 000 euroon nähden aiheutuu AMIF-ohjelman hätärahoitustoimenpiteiden rahoituksesta, EU:n turvapaikanhakijoiden sisäisistä siirroista, uudelleensijoittamistoimista sekä AMIF- ja ISF-rahasto-ohjelmien käynnistymisestä. Määrärahan suuruutta tarkennetaan tarvittaessa EU-rahoituksen varmistuttua. EU:lta saatavaa lisärahoitusta suunnataan kasvaneisiin valtion ja muun julkisen puolen turvapaikkamenoihin.

Komissiosta saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98.

2016 talousarvio	47 260 000
2015 IV lisätalousarvio	8 000 000
2015 talousarvio	6 288 000
2014 tilinpäätös	10 480 000

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Määrärahaa saa käyttää avustusten myöntämiseen meripelastustoimintaan.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan käyttösuunnitelman.

2016 talousarvio	215 000
2015 talousarvio	248 000

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 729 191 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Muutos talousarvioesityksen 717 972 000 euroon nähden on 11 219 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 9 000 000 euroa turvapaikanhakijamäärän voimakkaan kasvun johdosta tarvittavina lisäresursseina poliisin alkuvaiheen rekisteröintiin, tutkintaan, maastapoistamistoinnin palkkakustannuksiin, laitehankintoihin ja muihin menoihin, 3 200 000 euroa harmaan talouden torjuntaohjelman erillisrahoituksen jatkamiseen, johon käytetään lisäksi 3 200 000 euroa momentin sisäisin siirtoin ja yhteensä 1 019 000 euroa siirtona momenteilta 26.01.01, 26.20.01, 26.30.01, 26.30.02 ja 26.40.01 liittyen poliisille perustettavaan ICT-keskukseen sekä vähennyksenä 2 000 000 euroa siirtona momentille 26.20.01 sisäisen turvallisuuden määrärahan uudelleenallokointina.

2016 talousarvio	729 191 000
2015 III lisätalousarvio	1 366 000
2015 I lisätalousarvio	770 000
2015 talousarvio	734 180 000
2014 tilinpäätös	731 422 000

02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 419 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Lisäys talousarvioesityksen 19 344 000 euroon nähden on 4 075 000 euroa, mistä 800 000 euroa aiheutuu Suojelupoliisin tarvitsemista lisäresursseista turvapaikanhakijamäärän kasvuun liittyen

ja 3 275 000 euroa on siirtoa momentilta 28.70.20 Suojelupoliisin suorituskyvyn kehittäminen -hankkeeseen.

2016 talousarvio	23 419 000
------------------	------------

20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 16 000 000 euroa talousarvioesityksen 6 000 000 euroon nähden aiheutuu lähinnä kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden hakijoiden määrän kasvusta ja lisääntyneistä paluukuljetuksista. Suomi hyödyntää myös EU:n rajaturvallisuusviranomaisen Frontexin paluukuljetuksia.

2016 talousarvio	22 000 000
2015 talousarvio	3 800 000
2014 tilinpäätös	3 618 815

21. KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 922 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Vuoden 2014 talousarviossa myönnetystä kolmevuotisesta siirtomäärärahasta peruutetaan 5 922 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toinen ja kolmas kappale lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan toiseksi ja kolmanneksi kappaleeksi.

Lisäys 5 922 000 euroa talousarvioesityksen 7 000 000 euroon nähden aiheutuu peruutetun määrärahan uudelleenbudjetoinnista ja liittyy hankintapäätöksen viivästymiseen ja sopimusmallin laskutuksen jaksotukseen. Hankkeen rahoitustarve on ennallaan.

Määrärahan peruuttaminen on otettu huomioon momentin 12.39.04 tuloarviossa.

Talousarvioesitykseen nähden on päätösosaan lisätty maininta enintään 10 henkilötyövuoden palkkauskustannusten maksamisesta. Muutos liittyy Hallinnon tietotekniikkakeskuksen lakkaamiseen ja KEJO-projektihenkilöstön siirtymiseen osaksi poliisille perustettavaa ICT-keskusta.

2016 talousarvio	12 922 000
2015 I lisätalousarvio	-4 000 000
2015 talousarvio	4 000 000
2014 tilinpäätös	7 000 000

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 233 410 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

3) viranomaisveneeseen konseptiveneeseen hankintamenoihin.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toisen kappaleen kohta 3) lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen kohdaksi 3).

Muutos talousarvioesityksen 228 865 000 euroon nähden on 4 545 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 2 000 000 euroa siirtona momentilta 26.10.01 sisäisen turvallisuuden määrärahan uudelleenallokointina ja 3 000 000 euroa tehostetun ulkomaalaisvalvonnan aiheuttamiin lisäkustannuksiin sekä vähennyksenä 455 000 euroa siirtona momentille 26.10.01 poliisille perustettavaan ICT-keskukseen liittyen.

Viranomaisveneeseen konseptiveneeseen hankitaan pääosin momentin 26.20.70 määrärahalta. Öljynsuojarahasto on osin rahoittamassa hanketta siinä vaiheessa, kun vene on valmistunut. Rakennusaikana hanketta rahoitetaan rahaston rahoituksen osuudelta toimintamäärärahoista.

2016 talousarvio	233 410 000
2015 II lisätalousarvio	—
2015 I lisätalousarvio	1 900 000
2015 talousarvio	229 813 000
2014 tilinpäätös	229 939 000

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 133 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys talousarvioesityksen 12 774 000 euroon nähden on 641 000 euroa, mistä 400 000 euroa on siirtoa momentille 32.40.05 pelastustoimen laitelain (10/2007) mukaisten valvontatehtävien sekä pelastustoimen kehitys-, selvitys- ja valmistelutehtävien määrärahan siirtämisestä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle sekä 241 000 euroa siirtoa momentille 26.10.01 poliisille perustettavaan ICT-keskukseen liittyen.

2016 talousarvio	12 133 000
2015 IV lisätalousarvio	-800 000
2015 talousarvio	14 398 000
2014 tilinpäätös	16 362 000

02. *Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 52 795 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Vähennys 171 000 euroa talousarvioesityksen 52 966 000 euroon nähden on siirtoa momentille 26.10.01 poliisille perustettavaan ICT-keskukseen liittyen.

2016 talousarvio	52 795 000
2015 IV lisätalousarvio	1 600 000
2015 II lisätalousarvio	—
2015 I lisätalousarvio	-436 000
2015 talousarvio	55 590 000
2014 tilinpäätös	70 157 000

40. Maahanmuutto

01. *Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 79 155 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 31 §:n mukaisten matka- ja muiden avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toisen kappaleen kohta 1) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen kohdan 1).

Muutos talousarvioesityksen 39 229 000 euroon nähden on 39 926 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 37 392 000 euroa Maahanmuuttovirastoon turvapaikkahakemusten käsitteilyyn yhdeksäksi kuukaudeksi määräaikaisesti palkattavien noin 750 käsittelijän palkkaus- ja muina menoina, 2 608 000 euroa valtion vastaanottokeskusten turvapaikanhakijoiden vastaanottokapasiteetin lisäämisestä aiheutuvina palkkaus-, vuokra- ja muina menoina sekä vähennyksenä 74 000 euroa siirtona momentille 26.10.01 poliisille perustettavaan ICT-keskukseen liittyen.

Kielteisiin turvapaikkapäätöksiin liittyvät harkinnanvaraiset vapaaehtoisen paluun matkakulut ja avustukset maksetaan tältä momentilta. Palautukset hoidetaan valtion kannalta mahdollisimman kustannustehokkaasti joko poliisiin maastapoistamisena (mom. 26.10.20) tai vapaaehtoisena paluuna, mikäli se arvioidaan toimivammaksi ja kustannustehokkaammaksi tavaksi. Suomi hyödyntää mahdollisimman suurella määrällä EU:n rajaturvallisuusviranomaisen Frontexin tarjoamia maastapoistamispalveluja.

2016 talousarvio	79 155 000
2015 III lisätalousarvio	1 646 000
2015 II lisätalousarvio	703 000
2015 I lisätalousarvio	1 200 000
2015 talousarvio	26 355 000
2014 tilinpäätös	26 809 000

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 290 327 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 202 675 000 euroa talousarvioesityksen 87 652 000 euroon nähden aiheutuu turvapaikanhakijoiden määrän kasvusta. Vuonna 2015 arvioidaan turvapaikanhakijoita saapuvan 30 000. Arviona vuodelle 2016 on edelleen 15 000 turvapaikanhakijaa.

2016 talousarvio	290 327 000
2015 IV lisätalousarvio	40 246 000
2015 II lisätalousarvio	19 500 000
2015 I lisätalousarvio	146 000
2015 talousarvio	25 852 000
2014 tilinpäätös	43 984 404

63. Vastaanottoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 89 918 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 59 434 000 euroa talousarvioesityksen 30 484 000 euroon nähden aiheutuu turvapaikanhakijoiden määrän kasvusta. Vuonna 2015 arvioidaan turvapaikanhakijoita saapuvan 30 000. Arviona vuodelle 2016 on edelleen 15 000 turvapaikanhakijaa.

Kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle sekä ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, myönnetään vastaanottoraha välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämiseksi, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa muulla tavalla. Jos vastaanottokeskus järjestää täyden ylläpidon, ilman huoltajaa olevalle lapselle myönnetään vastaanottorahan sijasta käyttöraha. Aikuisen yksin olevan vastaanottoraha on 316,07 euroa kuukaudessa, jos hänellä ei ole ateriapalveluita vastaanottokeskuksessa, ja 92,64 euroa kuukaudessa, jos ateriapalvelut ovat tarjolla.

2016 talousarvio	89 918 000
2015 IV lisätalousarvio	13 106 000
2015 talousarvio	8 584 000
2014 tilinpäätös	9 917 930

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto

01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 15 302 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 32 000 euroa talousarvioesityksen 15 334 000 euroon nähden on siirtoa momentille 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	15 302 000
2015 IV lisätalousarvio	-23 000
2015 talousarvio	16 245 000
2014 tilinpäätös	20 183 000

10. Sotilaallinen maanpuolustus

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 917 418 000 euroa.

Valtuus

1) Vuonna 2016 saa tehdä puolustusvoimien toiminnan edellyttämiä materiaalin ja palvelujen hankintaan liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtion talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2017—2021 enintään 146 774 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan valtuuskohdan kohta 1) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan valtuuskohdan kohdan 1).

Lisäys 51 000 000 euroa talousarvioesityksen 1 866 418 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 27.10.18 materiaallisen valmiuden menoihin eli varustamiseen ja materiaalin kunnossapitoon.

Vuoden 2016 toimintamenojen tilausvaluuden enimmäismäärän lisääminen 198 000 eurolla talousarvioesityksen 146 576 000 euroon nähden ja tilausvaluuden menoajoitukseen ehdotettavat muutokset johtuvat ilma-, meri- ja maajärjestelmien kunnossapitoa koskevien sopimusten täsmentymisestä puolustusvoimien alkuperäisen talousarvioehdotuksen tekemisen jälkeen.

Tilausvaluuteen ehdotettavat muutokset toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Tilausvaluuden muutosten johdosta valtuustaulukko muuttuu seuraavaksi:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2016	2017	2018	2019	2020—	Yhteensä vuodesta 2016 lähtien
Vanhat tilausvaluudet						
Peruslentokoulutus VN-kalustolla -tilausvaluus	4 581	3 502	2 424			10 507
Vuoden 2013 toimintamenojen tilausvaluus	14 373					14 373
Puolustusvoimien logistiikka 2013 (PVLOG 2013) -tilausvaluus	30 520	9 750				40 270
Vuoden 2014 toimintamenojen tilausvaluus	22 400					22 400
KASI-järjestelmän ylläpito -tilausvaluus	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	15 000
Vuoden 2015 toimintamenojen tilausvaluus	70 811	31 638	10 207			112 656
Kunnossapidon kumppanuus (Millog) -tilausvaluus	99 254	97 214	95 559	95 131	93 897	481 055
Alkeis- ja peruslentokoulutuksen koulutusjärjestelmän hankinta -tilausvaluus	2 000	22 000	15 000			39 000
Vanhat tilausvaluudet yhteensä	246 939	167 104	126 190	98 131	96 897	735 261
Uusi tilausvaluus						
Vuoden 2016 toimintamenojen tilausvaluus		89 916	41 392	8 486	6 980	146 774
Uusi tilausvaluus yhteensä		89 916	41 392	8 486	6 980	146 774
Valtuudet yhteensä	246 939	257 020	167 582	106 617	103 877	882 035
2016 talousarvio						1 917 418 000
2015 IV lisätalousarvio						900 000
2015 I lisätalousarvio						-5 020 000
2015 talousarvio						1 843 060 000
2014 tilinpäätös						1 863 259 000

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 542 735 000 euroa.

Muihin puolustusmateriaalihankintoihin kuin tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen tai niihin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen määrärahaa saa käyttää enintään 53 684 000 euroa.

Valtuus

1) Vuonna 2016 saa tehdä sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyvyn parantamiseksi puolustusvoimien materiaaliseen kehittämiseen liittyen uusia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2016—2020 enintään 182 276 000 euroa (Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen 2016 -tilausvaltuus, PVKEH 2016).

Selvitysosa: Päätösoosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan ensimmäisen kappaleen, päätösoosan toinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan kolmannen kappaleen ja päätösoosan valtuuskohdan kohta 1) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan valtuuskohdan kohdan 1).

Vähennys 51 000 000 euroa talousarvioesityksen 593 735 000 euroon nähden on siirtoa momentille 27.10.01. Toimintamenoihin on siirretty PVKEH 2016 -tilausvaltuuden vuoden 2016 määrärahasta 2 550 000 euroa, muista puolustusmateriaalihankinnoista 44 350 000 euroa ja indeksi- ja valuuttakurssimäärärahasta 4 100 000 euroa.

PVKEH 2016 -tilausvaltuuden enimmäismäärän pienentäminen 131 824 000 eurolla talousarvioesityksen 314 100 000 euroon nähden aiheutuu siitä, että suunnitellut hankinnat eivät edellytä valtuutta. Tilausvaltuuteen ehdotettavat muutokset toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Muiden puolustusmateriaalihankintojen määrärahaa on vähennetty 44 350 000 euroa talousarvioesityksen 98 034 000 euroon nähden.

Indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen määrärahaa on vähennetty 4 100 000 euroa talousarvioesityksen 11 837 000 euroon nähden.

Tehtyjen muutosten jälkeen momentin määrärahasta arvioidaan käytettävän 481 314 000 euroa tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, 7 737 000 euroa tilausvaltuuksiin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä 53 684 000 euroa muihin puolustusmateriaalihankintoihin.

Tilausvaltuuden muutosten johdosta valtuustaulukko muuttuu seuraavaksi:

**Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot
(1 000 euroa)**

	2016	2017	2018	2019	2020—	Yhteensä vuodesta 2016 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
Valmisyhtymien varustaminen (VYV 1) -tilausvaltuus	14 175	9 800	19 100			43 075
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2007) -tilausvaltuus	24 107					24 107
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2009) -tilausvaltuus	22 042	15 000				37 042
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2012) -tilausvaltuus	66 782	11 541	6 057	5 000		89 380
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2013) -tilausvaltuus	129 436	66 152				195 588
Tekninen tutkimus, tuotekehitys ja hanke- valmistelu 2013 (TTK-PROTO 2013) -tilaus- valtuus	8 160					8 160
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2014) -tilausvaltuus	97 600	71 300	58 000	53 000	22 000	301 900
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2015) -tilausvaltuus	84 462	60 050	8 775	12 700		165 987
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	446 764	233 843	91 932	70 700	22 000	865 239
Uusi tilausvaltuus						
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2016) -tilausvaltuus	34 550	68 426	56 100	12 000	11 200	182 276
Uusi tilausvaltuus yhteensä	34 550	68 426	56 100	12 000	11 200	182 276
Valtuudet yhteensä	481 314	302 269	148 032	82 700	33 200	1 047 515
2016 talousarvio						542 735 000
2015 IV lisätalousarvio						55 115 000
2015 I lisätalousarvio						-2 362 000
2015 talousarvio						416 810 000
2014 tilinpäätös						427 561 000

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetun kriisinhallintahenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun ja kriisinhallintahenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen sekä sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavien etuuksien maksamiseen ja niistä aiheutuvien hallintokulujen maksamiseen
- 2) EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenoihin sekä siirtokorvauksiin
- 3) sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen
- 4) valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen sekä kansainvälisten kriisinhallintakurssien menojen maksamiseen
- 5) suomalaisten kriisinhallintajoukkojen henkilöstön matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen
- 6) Suomen kansainväliseen kriisinhallintaan nimeämien joukkojen varustamisesta aiheutuviin menoihin
- 7) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin
- 8) kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen
- 9) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden materiaalliseen tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muuten osallistu
- 10) SALIS-sopimuksen mukaisen ilmakuljetusjärjestelyn Suomen maksuosuuden hallinnollisten kulujen maksamiseen
- 11) Strategic Airlift Capability (SAC) -sopimuksen hallinto- ja käyttökustannuksista aiheutuviin menoihin
- 12) Suomen osallistumisesta kansainväliseen helikopterirahastoon aiheutuviin menoihin
- 13) Suomen osallistumisesta Pohjoismaiden Base Camp- pooliin aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	993 000
02.	Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ALTHEA-operaatio)	275 000
03.	Sotilastarkkailijatoiminnan menot	3 355 000
04.	Resolute Support -operaatio, Afganistan	5 000 000
05.	Irakin koulutusoperaation menot	6 700 000
07.	Kriisinhallintaoperaatioiden yhteiset menot	6 163 000
08.	Kriisinhallinnan joukkojen kehittämisohjelma	1 000

Käyttösuunnitelma (euroa)

09.	EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenot sekä siirtokorvaukset	300 000
10.	EUNAVFOR MED, Välimeren operaation menot	303 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	310 000
13.	Atalanta-operaation menot	250 000
15.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	10 680 000
16.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	513 000
17.	Malin YK-operaation menot (MINUSMA)	240 000
20.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, kansainvälisestä helikopterirahastosta aiheutuviin menoihin, Pohjoismaiden Base Camp -pooliin osallistumisesta aiheutuviin menoihin, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintameneihin	1 474 000
Yhteensä		36 557 000

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen ja päätösosan käyttösuunnitelma korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan käyttösuunnitelman. Talousarvioesitykseen nähden momentin päätösosan toisen kappaleen kohta 14) on poistettu.

Suomi on 7.8.2015 päättänyt osallistua EU:n Välimeren operaatioon enintään 10 sotilaalla enintään 12 kuukauden ajan. Osallistumisesta arvioidaan vuonna 2016 aiheutuvan 303 000 euron suuruiset menot. Tähän perustuen käyttösuunnitelmaan on talousarvioesitykseen nähden lisätty kohta 10. EUNAVFOR MED, Välimeren operaation menot.

Talousarvioesitykseen nähden kustannusten tarkentumisesta johtuen käyttösuunnitelmakohtaan 04. määrärahaan on lisätty 228 000 euroa ja käyttösuunnitelmakohtaan 07. määrärahaan on lisätty 115 000 euroa.

Edellä mainittujen käyttösuunnitelmakohtien määrärahojen muutokset, yhteensä 646 000 euroa, on katettu käyttösuunnitelmakohtaan 20. määrärahasta.

2016 talousarvio	36 557 000
2015 IV lisätalousarvio	—
2015 I lisätalousarvio	8 864 000
2015 talousarvio	38 558 000
2014 tilinpäätös	57 266 000

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. (28.01 ja 20, osa) Hallinto

01. (28.01.01 ja 20.03) Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 627 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 107 000 euroa talousarvioesityksen 30 520 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	30 627 000
2015 IV lisätalousarvio	95 000
2015 I lisätalousarvio	2 400 000
2015 talousarvio	30 996 000
2014 tilinpäätös	40 862 000

10. Verotus ja tulli

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 170 599 000 euroa.

Valtuus

Mikäli tullausjärjestelmän valmisohjelmistohankintaan myönnettyä valtuutta on jäänyt käyttämättä vuonna 2015, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä sopimuksia vuonna 2016 enintään 54 200 000 eurolla.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan valtuuskohta lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan valtuuskohdaksi.

Lisäys 500 000 euroa talousarvioesityksen 170 099 000 euroon nähden aiheutuu tehostetusta tulivalvonnasta Torniossa Suomeen pyrkivien turvapaikanhakijoiden virran hallitsemiseksi.

2016 talousarvio	170 599 000
2015 IV lisätalousarvio	6 463 000
2015 I lisätalousarvio	310 000
2015 talousarvio	164 003 000
2014 tilinpäätös	166 359 000

20. (28.20, osa) Palvelut valtioyhteisölle

88. Senaatti-kiinteistöt

2. Investoinnit

Senaatti-kiinteistöjen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2016 enintään 300 milj. euroa. Lisäksi Senaatti-kiinteistöt saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 230 milj. euroa. Investoinnit painottuvat rakennuskannan arvoa säilyttäviin ja sen toimin-takelpoisuutta parantaviin peruskorjausinvestointeihin sekä toimitilatehokkuutta kasvattaviin investointeihin. Investointikehys ei sisällä maankäyttömaksuja eikä varain-siirtoveroja.

3. Lainanotto

Senaatti-kiinteistöt oikeutetaan ottamaan vuoden 2016 aikana toimintansa rahoittamiseksi valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa nettomääräisesti enintään 85 milj. euroa.

Selvitysosa: Päätösosan kohdan 2. *Investoinnit* kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan kohdan 2. *Investoinnit* ensimmäisen kappaleen ja päätösosan kohta 3. *Lainanotto* korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan kohdan 3. *Lainanotto*.

Senaatti-kiinteistöjen investointien enimmäismäärää nostetaan 35 milj. eurolla talousarvioesityksen 265 milj. euroon nähden. Seuraavien varainhoitovuosien sitoumuksien enimmäismäärää nostetaan 12 milj. eurolla talousarvioesityksen 218 milj. euroon nähden. Korkeamman investointitason aiheuttamien menojen kattamiseksi Senaatti-kiinteistöjen myyntitavoitetta korotetaan investointitason korotusta vastaavalla määrällä 100 milj. eurosta 135 milj. euroon v. 2016 ja 140 milj. euroon v. 2017.

Senaatti-kiinteistöjen nettolainanoton enimmäismäärää nostetaan 35 milj. eurolla talousarvioesityksen 50 milj. euroon nähden. Nettolainanoton lisäys aiheutuu lisääntyneiden investointien rahoitustarpeesta.

2016 talousarvio	—
2015 IV lisätalousarvio	—
2015 II lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	—
2014 tilinpäätös	—

50. Eläkkeet ja korvaukset

15. Eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 471 106 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 5 322 000 euroa talousarvioesityksen 4 465 784 000 euroon nähden aiheutuu vuodelle 2016 vahvistetun TyEL-indeksitason (2519) mukaisesti lasketusta arviosta.

2016 talousarvio	4 471 106 000
2015 talousarvio	4 448 533 000
2014 tilinpäätös	4 330 532 123

16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 146 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 2 000 euroa talousarvioesityksen 2 144 000 euroon nähden aiheutuu vuodelle 2016 vahvistetun TyEL-indeksitason (2519) mukaisesti lasketusta arviosta.

2016 talousarvio	2 146 000
2015 talousarvio	2 205 000
2014 tilinpäätös	2 011 441

17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 651 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 3 000 euroa talousarvioesityksen 2 648 000 euroon nähden aiheutuu vuodelle 2016 vahvistetun TyEL-indeksitason (2519) mukaisesti lasketusta arviosta.

2016 talousarvio	2 651 000
2015 talousarvio	2 720 000
2014 tilinpäätös	1 805 034

63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 186 154 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 221 000 euroa talousarvioesityksen 185 933 000 euroon nähden aiheutuu vuodelle 2016 vahvistetun TyEL-indeksitason (2519) mukaisesti lasketusta arviosta.

2016 talousarvio	186 154 000
2015 talousarvio	170 300 000
2014 tilinpäätös	147 710 631

95. Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 100 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 40 000 euroa talousarvioesityksen 34 060 000 euroon nähden aiheutuu vuodelle 2016 vahvistetun TyEL-indeksitason (2519) mukaisesti lasketusta arviosta.

2016 talousarvio	34 100 000
2015 talousarvio	29 200 000
2014 tilinpäätös	25 044 322

60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot

02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 15 000 euroa talousarvioesityksen 40 000 euroon nähden aiheutuu lakkautuspalkkaa saavien henkilöiden määrän vähenemisestä vuonna 2015. Lakkautuspalkkaa saavien lukumäärä vuonna 2016 pienenee tämän mukaisesti yhteen henkilöön. Eläkkeelle siirtymisen ajankohdan 68 ikävuoden täyttämiseen saakka voivat lakkautuspalkkaa saavat valita itse.

2016 talousarvio	25 000
2015 talousarvio	3 418 000
2014 tilinpäätös	38 389

70. Valtionhallinnon kehittäminen

20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 199 000 euroa.

Vuoden 2014 talousarviossa myönnetystä kolmevuotisesta siirtomäärärahasta peruutetaan 17 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toinen kappale lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan neljänneksi kappaleeksi.

Muutos talousarvioesityksen 29 565 000 euroon nähden on 5 634 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 17 000 000 euroa peruutetun määrärahan uudelleenbudjetoinnista sekä vähennyksenä 400 000 euroa siirtona momentille 23.01.01 valtioneuvoston yhteinen asianhallintajärjestelmä -hankkeen (Vahva) menoihin, 1 441 000 euroa siirtona momentille 25.10.03 hallinto- ja erityistuosioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallinta-järjestelmähankkeen (HAIPA) menoihin, 5 384 000 euroa siirtona momentille 25.20.01 ulosottotoimen rakenneuudistuksen (URA) ICT-hankkeen menoihin, 3 275 000 euroa siirtona momentille 26.10.02 Suojelupoliisin suorituskyvyn kehittäminen -hankkeen menoihin ja 866 000 euroa siirtona momentille 30.20.02 Julkishallinnon yhteinen käyttöliittymä ympäristöterveydenhuollolle -hankkeen (Vati) menoihin.

Määrärahan peruuttaminen on otettu huomioon momentin 12.39.04 tuloarviossa.

2016 talousarvio	35 199 000
2015 IV lisätalousarvio	-800 000
2015 I lisätalousarvio	-2 080 000
2015 talousarvio	12 535 000
2014 tilinpäätös	17 810 000

22. Hallinnon palveluiden digitalisoinnin tuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 645 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 2 500 000 euroa talousarvioesityksen 27 145 000 euroon nähden aiheutuu kärkihankevarauksen lykkäämisestä.

2016 talousarvio	24 645 000
------------------	------------

80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

30. *Ahvenanmaan tasoitusmaksu* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 220 768 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 10 000 euroa talousarvioesityksen 220 758 000 euroon nähden aiheutuu tässä täydentävässä esityksessä esityksessä ehdotetuista tuloarvioiden muutoksista.

2016 talousarvio	220 768 000
2015 IV lisätalousarvio	-642 000
2015 III lisätalousarvio	27 000
2015 II lisätalousarvio	-4 000
2015 I lisätalousarvio	-162 000
2015 talousarvio	221 145 000
2014 tilinpäätös	215 807 393

90. Kuntien tukeminen

22. *Itsehallintoalueiden sekä hallinto- ja palvelurakenteiden kehittäminen ja tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

2) enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen hallinto- ja palvelurakennemuutosten ohjaus-, asiantuntija- ja hanketehtäviin. Nämä voidaan toteuttaa henkilötyövuositavoitteiden ulkopuolella.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toisen kappaleen kohta 2) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen kohdan 2).

Lisäys 400 000 euroa talousarvioesityksen 400 000 euroon nähden sekä määräaikaisen henkilöstön palkkaus oikeuden muutos johtuu laajentuneesta tarpeesta tukea sote-uudistuksen valmistelua.

2016 talousarvio	800 000
2015 talousarvio	600 000
2014 tilinpäätös	600 000

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 986 803 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Muutos talousarvioesityksen 9 028 453 000 euroon nähden on 41 650 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 1 662 000 euroa liittyen verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen muuttumiseen ja 1 194 000 euroa liittyen laskentatekijöiden muutokseen sekä vähennyksenä 106 000 euroa liittyen hallituksen esitykseen laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) muuttamisesta ja 44 400 000 euroa valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen laskennan tarkentumiseen liittyen.

2016 talousarvio	8 986 803 000
2015 IV lisätalousarvio	550 000
2015 talousarvio	8 500 317 000
2014 tilinpäätös	8 629 502 931

92. EU ja kansainväliset järjestöt

Valtuus

Valtiovarainministeriö voi tehdä EU:n yhteisen kriisinratkaisuneuvoston kanssa sopimuksen lainalimiittijärjestelystä, jonka puitteissa myönnettävien lainojen enimmäismäärä voi olla enintään 1 083 500 000 euroa.

Valtioneuvosto voi päättää vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 2 § 1 momentissa tarkoitetun toisen sopimuspuolen rahasto-osuuden väliaikaista siirtoa koskevan pyynnön esittämisestä enintään 3 502 500 000 euron määrään saakka.

Selvitysosa: Päätösosa lisätään talousarvioesityksen luvun päätösosaksi.

Yhteisen kriisinratkaisumekanismin toiminnassa lähtökohtana on, että merkittävimpienkin pankkien kriisitilanteet voidaan hoitaa uuden lainsäädännön mukaisia toimivaltuuksia soveltaen ja kriisinratkaisun rahoitustarpeet voidaan kattaa pankeilta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon kerättävin vakausmaksuin. On kuitenkin mahdollista, että erityisesti vuoteen 2024 ulottuvana siirtymäaikana syntyisi tilanne, jossa rahaston kansallisiin osuuksiin ennakkorahastoidut varat eivät riittäisi.

ECOFIN-neuvosto saavutti marraskuussa 2015 poliittisen yhteisymmärryksen yhteisen kriisinratkaisurahaston täydentävistä rahoitusjärjestelyistä. Järjestely vastaa valtioneuvoston selvityksestä E 34/2015 vp ilmenevää eduskunnan suuren valiokunnan hyväksymää Suomen kantaa. Täydentävä rahoitusjärjestely toteutettaisiin lainalimiittijärjestelynä, jonka puitteissa jäsenvaltiot myöntäisivät kriisinratkaisuneuvostolle tarvittaessa lainaa yhteisen kriisinratkaisurahaston täydentämiseksi viimesijaisena vaihtoehtona sellaisessa tilanteessa, jossa jäsenvaltion kansallinen

osuus rahastosta olisi käytetty loppuun ja rahasto-osuutta olisi myös täydennetty rahasto-osuuk-sien välisillä väliaikaisilla siirroilla (lainoilla) ja yksityisistä lähteistä otetu-in lainoin.

Jäsenvaltiolla olisi mahdollisuus päättää yksittäisen lainan myöntämisestä tapauskohtaisesti. Jä-senvaltion tulisi ilmoittaa perustellusta päätöksestään yhteiselle kriisinratkaisuneuvostolle kol-men työpäivän sisällä kriisinratkaisuneuvoston esittämästä lainapyynnöstä.

Lainajärjestelyn enimmäismäärä olisi rajattu kiinteään ylärajaan, joka vastaa komission arvioon perustuvaa jäsenvaltion osuutta yhteisen kriisinratkaisurahaston tavoitetasosta. Suomen osalta lainajärjestelyn kiinteä enimmäismäärä olisi 1 083,5 milj. euroa eli 1,97 % rahaston 55 mrd. eu-ron tavoitetasosta.

Lainajärjestely olisi viimesijainen suhteessa yhteisen kriisinratkaisurahaston muihin rahoitus-muotoihin. Jotta täydentävän rahoituksen kokonaisuus olisi riittävän nopeasti käytettävissä, on valtioneuvostolle tarpeen myöntää samalla valtuus päättää yhteisen kriisinratkaisurahaston puit-teissa muiden jäsenvaltioiden rahasto-osuuksiin kohdistettava siirto- eli lainauspyynnöstä. Sopi-muksen voimaansaattamislain 2 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi Suomen osalta siirtoa koskevan pyynnön esittämisestä yhteiselle kriisinratkaisuneuvostolle eduskunnan suostu-muksen nojalla. Pynnön tekeminen edellyttää eduskunnan suostumusta, sillä pyynnön esittämi-sestä voi mahdollisesti seurata tilanne, jossa Suomen valtion tulisi siirtää rahastoon sille sopimus-puolelle, jonka rahasto-osuudesta on lainattu, kuuluva määrä. Tämä rinnastuu perustuslain 82 §:n 2 momentissa tarkoitettuun valtiantakuuseen, joka voidaan antaa vain eduskunnan suostumuksen nojalla.

Väliaikaista siirtoa koskevan pyynnön enimmäismääräksi esitetään 3 502,5 milj. euroa. Tämä pe-rustuu arvioon siitä laskennallisesta enimmäismäärästä, jonka Suomi voisi vuonna 2016 pyytää muiden jäsenvaltioiden rahasto-osuuksista siirrettäväksi täydentämään omaa rahasto-osuuttaan. Tämä enimmäismäärä on samalla tarkkarajainen, laskennallinen enimmäismäärä sellaisesta val-tiantakuuseen rinnastuvasta korvausvastuusta, joka voisi syntyä väliaikaista siirtoa koskevan pyynnön seurauksena.

69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 951 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 180 000 000 euroa talousarvioesityksen 2 131 000 000 euroon nähden aiheutuu lähin-nä EU:n omien varojen järjestelmän taustalla olevien eri maiden tekemistä kansantalouden tilin-pidon lukuihin vaikuttavista tilastointiuudistuksista sekä mm. jäsenvaltioiden bruttokansantulo-pohjiin liittyvien varaumien poistamisesta uuteen omien varojen järjestelmään siirtymisen takia. Toteutetut muutokset muuttavat merkittävästi jäsenmaiden keskinäisiä maksuosuuksia ja vaikut-tavat myös Suomen jäsenmaksuun alentavasti.

2016 talousarvio	1 951 000 000
2015 IV lisätalousarvio	-150 000 000
2015 I lisätalousarvio	-10 000 000
2015 talousarvio	1 965 000 000
2014 tilinpäätös	1 981 962 642

99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot

98. Kassasijoitusten riskienhallinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion kassasijoituksiin liittyvän riskin hallintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti palautetaan talousarvioesitykseen.

Määräraha on tarkoitettu valtion kassasijoituksiin liittyvän riskin hallinnasta poikkeuksellisissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa aiheutuviin menoihin silloin, kun sijoittaminen on riskiä alentavin ja kustannuksia aiheuttavin ehdoin lain mukaan ollut mahdollista.

2016 talousarvio	2 000 000
2015 talousarvio	10 000 000

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. (29.01, osa) Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

01. *Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 203 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 241 000 euroa talousarvioesityksen 18 962 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	19 203 000
2015 IV lisätalousarvio	207 000
2015 talousarvio	20 645 000
2014 tilinpäätös	27 776 000

53. *Eräät turvapaikanhakijoista ja maahanmuuttajista aiheutuvat avustukset* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 190 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumista edistävästä toimista, opettajien ja muun opetustoimen henkilöstön koulutuksesta sekä osaamisen ja koulutuksen tunnustamisesta aiheutuvien avustusten ja menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti lisätään talousarvioesitykseen.

Määrärahasta 2 000 000 euroa on siirtoa momentilta 29.30.20 ja 190 000 euroa momentilta 29.30.21.

2016 talousarvio	2 190 000
------------------	-----------

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

20. *Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen yhteiset menot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 672 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

4) digitaalisten oppimateriaalien käyttöönoton vauhdittamisesta, digioppimisen kokeiluista ja kehittämisestä sekä lasten kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen saavutettavuuden edistämisestä aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Päätösoosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan ensimmäisen kappaleen ja päätösoosan toisen kappaleen kohta 4) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan toisen kappaleen kohdan 4).

Vähennys 200 000 euroa talousarvioesityksen 17 872 000 euroon nähden aiheutuu määrärahan lisätarpeen kompensoimisesta momentilla 29.80.20.

2016 talousarvio	17 672 000
2015 IV lisätalousarvio	-90 000
2015 talousarvio	10 697 000
2014 tilinpäätös	12 717 000

30. *Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 720 220 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

9) enintään 7 645 000 euroa avustuksina esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen, siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja opetusryhmäkoon pienentämiseen

19) enintään 400 000 euroa nuorisotakuusta yhteisötakuun suuntaan -hankkeen toteutukseen liittyvien koulupudokkuutta ehkäisevien yleissivistävän koulutuksen menojen ja avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Päätösoosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan ensimmäisen kappaleen ja päätösoosan toisen kappaleen kohdat 9) ja 19) korvaavat talousarvioesityksen momentin päätösoosan toisen kappaleen kohdat 9) ja 19).

Muutos talousarvioesityksen 702 453 000 euroon nähden on 17 767 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 25 000 000 euroa maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilasmääräarvion kasvusta ja 1 767 000 euroa lukiokoulutuksen tarkentuneesta yksikköhinnasta sekä vähennyksenä 9 000 000 euroa tarkentuneista perusopetuksen rahoituksen määräytymisperusteista.

Hallitus antaa eduskunnalle täydentävään talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamiseksi siten, että perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus mahdollistettaisiin eräissä tilanteissa, joissa oppilas ei ole kirjoilla koulussa tilastointipäivänä.

2016 talousarvio	720 220 000
2015 I lisätalousarvio	6 050 000
2015 talousarvio	731 212 000
2014 tilinpäätös	829 537 328

30. Aikuiskoulutus

20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 527 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

2) kielitutkintojen kehittämiseen ja toimeenpanoon, auktorisoitujen kääntäjien koulutuksen ja tutkintojen kehittämiseen sekä oikeustulkinkirekisterin kehittämiseen ja toiminnan ylläpitokustannuksiin.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toisen kappaleen kohta 2) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen kohdan 2).

Vähennys 2 000 000 euroa talousarvioesityksen 19 527 000 euroon nähden on siirtoa momentille 29.01.53.

2016 talousarvio	17 527 000
2015 talousarvio	19 147 000
2014 tilinpäätös	23 147 000

21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 499 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 190 000 euroa talousarvioesityksen 8 689 000 euroon nähden on siirtoa momentille 29.01.53.

2016 talousarvio	8 499 000
2015 III lisätalousarvio	1 350 000
2015 talousarvio	6 890 000
2014 tilinpäätös	7 010 000

31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 134 805 000 euroa.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyövuosia on enintään 16 560. Opiskelijatyövuosikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan kolmannen kappaleen.

Lisäys 3 000 000 euroa talousarvioesityksen 131 805 000 euroon nähden aiheutuu ammatillisen lisäkoulutuksen laskennallisen opiskelijatyövuosimäärän lisäämisestä 360 opiskelijatyövuodella.

2016 talousarvio	134 805 000
2015 III lisätalousarvio	1 000 000
2015 talousarvio	133 006 000
2014 tilinpäätös	136 198 614

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 53 960 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 1 000 000 euroa talousarvioesityksen 54 960 000 euroon nähden aiheutuu kärkihankevarauksen lykkäämisestä.

2016 talousarvio	53 960 000
2015 talousarvio	48 040 000
2014 tilinpäätös	41 414 000

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 825 070 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistoille yliopistolain (558/2009) mukaisena rahoituksena:

1) 1 594 137 000 euroa laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoitukseen.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toisen kappaleen kohta 1) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen kohdan 1).

Lisäys 1 447 000 euroa talousarvioesityksen 1 823 623 000 euroon nähden aiheutuu omakustannuseriaatteen toteuttamiseen liittyvän Senaatti-kiinteistöjen vuokranalennuksen poistumisesta.

2016 talousarvio	1 825 070 000
2015 IV lisätalousarvio	941 000
2015 talousarvio	1 904 269 000
2014 tilinpäätös	1 894 935 000

55. *Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 858 020 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ammattikorkeakouluille ammattikorkeakoululain mukaisena rahoituksena:

4) 7 410 000 euroa ammattikorkeakoululain 68 §:n mukaiseen korvaukseen.

Selvitysosa: Päätösoosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan ensimmäisen kappaleen ja päätösoosan toisen kappaleen kohta 4) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan toisen kappaleen kohdan 4).

Lisäys 246 000 euroa talousarvioesityksen 857 774 000 euroon nähden aiheutuu ammattikorkeakoululain 68 §:n mukaisten arvonlisäverokustannusten tarkentumisesta.

2016 talousarvio	858 020 000
2015 IV lisätalousarvio	39 469 000
2015 talousarvio	861 787 000
2014 tilinpäätös	402 356 776

80. (29.80 ja 29.01, osa) Taide ja kulttuuri

06. *Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Valtuus

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti saa tehdä elokuvateatteritoiminnan siirtoon liittyvän tilojen vuokraamista koskevan sopimuksen siten, että siitä aiheutuva vuokramenojen kasvu on vuositasolla enintään 180 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa lisätään talousarvioesityksen momentin päätösoosan valtuuskohdaksi.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tavoitteena on vuokrata toimitilat tulevasta Helsingin kaupungin Keskustakirjastosta instituutin elokuvateatteritoimintaa varten. Vuokramenojen kasvusta aiheutuva määrärahan lisätarve vuodesta 2019 lukien katetaan pääluokan sisäisin siirroin.

2016 talousarvio	6 522 000
2015 talousarvio	6 935 000
2014 tilinpäätös	7 511 000

20. *Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyshohteiden tilakustannukset* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 205 000 euroa.

Valtuus

Museovirasto saa tehdä Kotkaniemen vuokraamista koskevan sopimuksen siten, että siitä aiheutuva vuokramenojen kasvu on vuositasolla enintään 225 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan valtuuskohta lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan valtuuskohdaksi.

Lisäys 660 000 euroa talousarvioesityksen 14 545 000 euroon nähden aiheutuu Olavinlinnan katoksen ja katsomorakenteen vuokrasta. Lisäyksestä 460 000 euroa on siirtoa momentilta 29.80.53.

Kotkaniemen vuokramenojen kasvusta aiheutuva määrärahan lisätarve vuodesta 2017 lukien katetaan pääluokan sisäisin siirtein.

2016 talousarvio	15 205 000
2015 talousarvio	16 945 000
2014 tilinpäätös	16 950 000

53. *Valtionavustus tilakustannuksiin* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 24 669 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Muutos talousarvioesityksen 25 085 000 euroon nähden on 416 000 euroa, missä on otettu huomioon vähennyksenä 460 000 euroa siirtona momentille 29.80.20 ja lisäyksenä 44 000 euroa omakustannusperiaatteen toteuttamiseen liittyvän Senaatti-kiinteistöjen vuokranalennuksen tarkentumisesta.

2016 talousarvio	24 669 000
2015 talousarvio	29 837 000
2014 tilinpäätös	28 369 019

90. Liikuntatoimi

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen* (arviomääräraha)

Määrärahaa saa käyttää:

7) ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain (1419/2014) mukaiseen enintään 16 täyttä eläköttä vastaavan ylimääräisen urheilijaeläkkeen myöntämiseen

Ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain mukainen eläkkeen suuruus on 1 324,32 euroa kuukaudessa.

Selvitysosa: Päätösoosan ensimmäisen kappaleen kohta 7) korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan toisen kappaleen kohdan 7) ja päätösoosan toinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösoosan kuudennen kappaleen.

2016 talousarvio	147 622 000
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	148 194 000
2014 tilinpäätös	147 295 011

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja tutkimus

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 557 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Muutos talousarvioesityksen 24 550 000 euroon nähden on 7 000 euroa, missä on otettu huomioon vähennyksenä 55 000 euroa yhden henkilötyövuoden palkkaus- ja muiden menojen siirrosta momentille 32.01.02 sekä lisäyksenä 62 000 euroa siirtona momentilta 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	24 557 000
2015 IV lisätalousarvio	56 000
2015 talousarvio	23 818 000
2014 tilinpäätös	29 843 000

10. (30.10 ja 32.50, osa) Maaseudun kehittäminen

41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 12 000 000 euroa talousarvioesityksen 29 000 000 euroon nähden aiheutuu tarvearvi-
on muutoksesta huomioon ottaen ennakoitu korkotason kehitys.

2016 talousarvio	17 000 000
2015 IV lisätalousarvio	-3 000 000
2015 I lisätalousarvio	-14 800 000
2015 talousarvio	32 800 000
2014 tilinpäätös	12 516 618

20. Maa- ja elintarviketalous

02. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 42 212 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 866 000 euroa talousarvioesitykseen 41 346 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 28.70.20 Julkishallinnon yhteinen käyttöliittymä ympäristöterveydenhuollolle -hankkeeseen (Vati-hanke).

2016 talousarvio	42 212 000
2015 talousarvio	41 757 000
2014 tilinpäätös	41 521 000

20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)

Määrärahaa saa käyttää:

4) kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Päätösosan kohta 4) lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen kohdaksi 4).

Muutos tekee mahdolliseksi määrärahan käytön kasvintuhoojien torjunnasta aiheutuvien välttämättömien menojen maksamiseen. Näitä menoja ei voi korvata kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) perusteella. Euroopan unionin rahoitusosuus kasvintuhoojien torjunnasta tuloutuu momentille 12.30.04.

2016 talousarvio	6 028 000
2015 talousarvio	6 278 000
2014 tilinpäätös	5 795 424

42. Eräät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (1214/2000) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa vuoteen 2015 ja sitä edeltäviin vuosiin kohdittavia korvauksia.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Momentti palautetaan talousarvioesitykseen.

Vuonna 2015 toteutuneet satovahingot ovat keskimääräistä suuremmat. Satovahinkojen korvaamiseen arvioidaan tarvittavan 11 300 000 euroa. Korvauksiin on käytettävissä 3 400 000 euroa. Kun vuoden 2015 neljänteen lisätalousarvioesitykseen sisältyy 3 400 000 euron lisämääräraha, lisätarve on 4 500 000 euroa.

Satovahinkojen korvausjärjestelmä päättyy vuoden 2015 lopussa. Määrärahalla varmistetaan se, että kaikkiin korvausjärjestelmän aikana aiheutuneiden vahinkojen korvauksiin olisi käytettävissä riittävä määräraha. Vuoden 2015 satovahinkokorvaukset maksetaan pääosin vuonna 2016.

2016 talousarvio	4 500 000
2015 IV lisätalousarvio	3 400 000
2015 talousarvio	230 000
2014 tilinpäätös	3 722 400

61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 3 000 000 euroa talousarvioesityksen 14 000 000 euroon nähden aiheutuu kärkihankevarauksen lykkäämisestä.

2016 talousarvio	11 000 000
2015 I lisätalousarvio	250 000

40. Luonnonvaratalous*22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 14 780 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 2 100 000 euroa talousarvioesityksen 16 880 000 euroon nähden on siirtoa momentille 35.10.61 ja aiheutuu hallitusohjelman mukaiseen Biotalous ja puhtaat ratkaisut -strategiseen tavoitteeseen sisältyvän kärkihanke 3:n (Kiertotalouden läpimurto, vesistöt kuntoon) tarkentuneesta toimenpidesuunnitelmasta. Osa kärkihankkeeseen sisältyvien toimenpiteiden toteutuksesta on siirretty maa- ja metsätalousministeriöstä ympäristöministeriön vastuulle.

2016 talousarvio	14 780 000
2015 IV lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	9 010 000
2014 tilinpäätös	2 539 743

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 15 646 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 17 000 euroa talousarvioesityksen 15 629 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	15 646 000
2015 IV lisätalousarvio	17 000
2015 talousarvio	16 483 000
2014 tilinpäätös	20 721 000

10. Liikenneverkko

01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 78 777 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 140 000 euroa talousarvioesityksen 78 917 000 euroon nähden on siirtoa momentille 32.01.02 ja aiheutuu valtakunnallisen liikennelupajärjestelmän omistuksen siirrosta osaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tietohallinnon järjestelmä- ja kehittämissalkkua.

2016 talousarvio	78 777 000
2015 talousarvio	81 080 000
2014 tilinpäätös	86 154 000

20. *Perusväylänpito* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 060 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 5 000 000 euroa talousarvioesityksen 1 065 000 000 euroon nähden on siirtoa momentille 31.10.50.

2016 talousarvio	1 060 000 000
2015 I lisätalousarvio	7 793 000
2015 talousarvio	932 909 000
2014 tilinpäätös	1 016 938 000

35. *Valtionavustus länsimetron rakentamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 850 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 450 000 euroa talousarvioesityksen 20 400 000 euroon nähden aiheutuu MAKU-indeksin kehityksestä.

2016 talousarvio	20 850 000
2015 talousarvio	88 713 000
2014 tilinpäätös	55 744 000

50. *Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 5 000 000 euroa talousarvioesityksen 3 000 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 31.10.20 ja tarkoitus käyttää yksityisten teiden kunnossapidon ja parantamisen tukemiseen. Määrärahaa käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen sekä pysyvän asutuksen ja elinkeinoelämän tarvitsemien teiden avustamiseen.

2016 talousarvio	8 000 000
2015 talousarvio	5 000 000
2014 tilinpäätös	8 000 000

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 82 774 000 euroa.

Valtuus

Liikenne- ja viestintäministeriö oikeutetaan solmimaan sopimus junaliikenteen ostamisesta vuosina 2016—2019 enintään 120 680 000 euron määräisenä.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan valtuuskohta lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan valtuuskohdaksi.

Vähennys 1 700 000 euroa talousarvioesityksen 84 474 000 euroon nähden johtuu joukkoliikenteen lipputulujen tuloarvion täsmentymisestä 3,7 milj. eurosta 2 milj. euroon.

Liikenne- ja viestintäministeriö oikeutetaan solmimaan sopimus junaliikenteen ostamisesta VR-Yhtymä Oy:n kanssa.

Nykyisen kaukoliikenteen sopimuksen voimassaolo päättyy 31.12.2015. Uusi sopimus tulee voimaan vuoden 2016 alusta alkaen. Sopimus kattaa sekä kaukoliikenteen ostot että Helsingin seudun lähiliikenteen ostot Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) alueen ulkopuolisilta rataosilta. Nelivuotisen sopimuksen arvonlisäveroton hinta on noin 110 milj. euroa ja arvonlisäverollinen hinta noin 120,7 milj. euroa. Määrärahan tarve junaliikenteen ostoon alenee vuoden 2015 43,7 milj. euron tasosta vuonna 2016 30,17 milj. euron tasoon.

Uuden sopimuksen mukaiset muutokset ostettavaan liikenteeseen tulevat voimaan 27.3.2016 alkaen. Vähennykset kohdistuvat pääosin reitteihin ja vuoroihin, joiden matkustajamäärät ovat vähäiset. Vuorojen leikkausten piirissä on noin 6 prosenttia ostopalveluliikenteen asiakkaista. Lakkautettavilla vuoroilla tehdään yhteensä 550 000 matkaa vuodessa, kun koko liikenne- ja viestintäministeriön ostoliikenteessä matkojen lukumäärä on 9 miljoonaa. Junaliikenne loppuu kokonaan 28 asemalla, kun koko maassa asemia on 200 kappaletta. Monet lakkautettavista asemista ovat hyvin pieniä matkustajamäärältään. Lisäksi VR:lle asetettuun velvoiteliikenteeseen tulee yksittäisiä junavuoroja koskevia muutoksia.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2016 lähtien
Junaliikenteen ostot	30 170	30 170	30 170	30 170	120 680
Menot yhteensä	30 170	30 170	30 170	30 170	120 680

2016 talousarvio	82 774 000
2015 talousarvio	103 159 000
2014 tilinpäätös	102 843 000

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 524 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 140 000 euroa talousarvioesityksen 11 384 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 31.40.44 havainnointi- ja varoituspalvelun (HAVARO) resurssoinnin varmistamiseksi.

2016 talousarvio	11 524 000
2015 talousarvio	11 894 000
2014 tilinpäätös	11 045 000

44. Median innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 860 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 140 000 euroa talousarvioesityksen 10 000 000 euroon nähden on siirtoa momentille 31.40.01.

2016 talousarvio	9 860 000
2015 talousarvio	20 000 000

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 33 645 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Muutos talousarvioesityksen 34 467 000 euroon nähden on 822 000 euroa, missä on otettu huomioon vähennyksenä 1 230 000 euroa 18,7 henkilötyövuoden palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 32.01.02 ja 95 000 euroa järjestelmäkustannusten siirtona momentille 32.30.01 sekä lisäyksenä 503 000 euroa siirtona momentilta 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	33 645 000
2015 IV lisätalousarvio	-780 000
2015 I lisätalousarvio	643 000
2015 talousarvio	40 725 000
2014 tilinpäätös	55 790 000

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 193 120 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys talousarvioesityksen 190 735 000 euroon nähden on 2 385 000 euroa, mistä 1 230 000 euroa aiheutuu 18,7 henkilötyövuoden palkkaus- ja muiden menojen siirrosta momentilta 32.01.01 ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämisen ja hallintokeskukseen, 55 000 euroa yhden henkilötyövuoden palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirrosta momentilta 30.01.01, 140 000 euroa valtakunnallisen liikennelupajärjestelmän omistuksen siirrosta momentilta 31.10.01 ja 960 000 euroa 16 henkilötyövuoden palkkauksesta oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin sijoittamiseen liittyviin tehtäviin.

2016 talousarvio	193 120 000
2015 III lisätalousarvio	130 000
2015 I lisätalousarvio	1 144 000
2015 talousarvio	213 161 000
2014 tilinpäätös	215 135 000

21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 616 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 500 000 euroa talousarvioesityksen 116 000 euroon nähden aiheutuu asiakastietohankkeen toteutuksen viivästymisestä.

2016 talousarvio	616 000
2015 I lisätalousarvio	-125 000
2015 talousarvio	663 000
2014 tilinpäätös	6 019 000

29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Määrärahaa saa käyttää myös momentilta 32.30.64 rahoitettavien valtion investointihankkeisiin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen sekä momenteilta 32.01.42, 32.20.40 ja 32.20.42 maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen.

2016 talousarvio	30 622 000
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	88 961 000
2014 tilinpäätös	130 510 832

41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Talousarvioesitykseen nähden momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

2016 talousarvio	3 500 000
2015 IV lisätalousarvio	1 102 000

42. *Cleantech- ja biotalousratkaisujen sekä innovaatioiden kaupallistamisen tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta koskevan asetuksen (1444/2014) ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1407/2013) mukaisesti yrityksille, korkeakouluille, valtion tutkimuslaitoksille ja kunnallisille organisaatioille taloudelliseen toimintaan:

- 1) tutkimuksen ja elinkeinoelämän yhteistyön vahvistamiseen innovaatioiden kaupallistamiseksi
- 2) pk-yritysten cleantech-ratkaisujen kehittämiseen
- 3) biotalouden uusien tuotteiden, palveluiden ja liiketoimintamallien kehittämiseen
- 4) cleantech- ja biotalouden ratkaisujen pilotointiin ja demonstrointiin.

Määrärahaa saa käyttää myös julkista tutkimusta tai tiedon levittämistä harjoittavien valtion tutkimuslaitosten, korkeakoulujen ja vastaavien tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden kohdan 1), 3) ja 4) mukaisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Momentilta voidaan maksaa ennakkomaksuja pienille ja keskisuurille yrityksille, kun ennakkomaksulla vähennetään muun julkisen rahoituksen tarvetta Tekes-avustuksen siltarahoitukseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Momentille budjetoituihin kulutusmenoihin liittyvät arvonnisäveromenot maksetaan momentilta 32.01.29.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen ja kolmannen kappaleen.

Muutos täsmentää määrärahan käyttöä asetuksen (1444/2014) mukaisesti sekä mahdollistaa ennakoiden maksamisen pienille ja keskisuurille yrityksille momentin 32.20.40 mukaisesti.

2016 talousarvio	30 000 000
------------------	------------

66. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 007 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 500 000 euroa talousarvioesityksen 8 507 000 euroon nähden aiheutuu kertaluonteisesta säästöstä.

2016 talousarvio	8 007 000
2015 talousarvio	9 507 000
2014 tilinpäätös	10 007 000

20. (32.20 ja 32.60, osa) Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 330 370 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2016 saa tehdä uusia rahoituspäätöksiä enintään 241 015 000 euron arvosta.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan valtuuskohta korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan valtuuskohdan ensimmäisen kappaleen.

Määrärahan 1 400 000 euron lisäys talousarvioesityksen 328 970 000 euroon nähden ja myöntämismisvaluuden 10 000 000 euron lisäys talousarvioesityksen 231 015 000 euroon nähden aiheutuvat Microsoftin irtisanomisista. Myöntämismisvaluuden kertaluonteinen lisäys käytetään uusien yritysten perustamiseen, alkavien yritysten kansainvälisen kasvun suunnitteluun sekä ICT-osaajien palkkaamiseen olemassa oleviin yrityksiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotehtäviin.

2016 talousarvio	330 370 000
2015 talousarvio	367 571 000
2014 tilinpäätös	386 295 557

41. Valtionavustus Finpron toimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 600 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 2 000 000 euroa talousarvioesityksen 33 600 000 euroon nähden aiheutuu Microsoftin irtisanomisista ja kohdistetaan Invest in Finland -toiminnolle. Määrärahalla edistetään vapautuvan ICT-sektorin henkilöstön työllistymistä ja ulkomaisten yritysten sijoittautumista Suomeen.

2016 talousarvio	35 600 000
2015 IV lisätalousarvio	—
2015 I lisätalousarvio	303 000
2015 talousarvio	51 792 000
2014 tilinpäätös	61 937 000

42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 024 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

3) enintään 2 724 000 euroa meriteollisuuden toimintaympäristön kehittämiseen liittyvien avustusten maksamiseen.

4) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan toisen kappaleen kohdat 3) ja 4) lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen kohdiksi 3) ja 4).

Muutos talousarvioesityksen 4 800 000 euroon nähden on 2 224 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 2 724 000 euroa, joka on tarkoitettu käyttämään meriteollisuuden toimintaympäristön kehittämissuunnitelmaan, jonka hankkeet ovat käynnistyneet odotettua hitaammin sekä vähennyksenä 500 000 euroa pysyvänä tasomuutoksena.

Vuoden 2013 ensimmäisessä lisätalousarviossa momentille myönnettiin 4 000 000 euroa meriteollisuuden toimintaympäristön kehittämiseen osana työ- ja elinkeinoministeriön käynnistämää meriteollisuuden kehittämissuunnitelmaa.

2016 talousarvio	7 024 000
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	9 800 000
2014 tilinpäätös	10 600 000

83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)

Valtiokonttorilla on oikeus sopia lainansaajan kanssa aiemmin myönnettyjen pääomalojen ja niille kertyneiden korkojen muuttamisesta vieraan pääoman ehtoiseksi lainoiksi osakeyhtiölain mukaisesti. Valtiokonttori voi myös sopia lainojen erääntymisestä tällaisten muutosten yhteydessä. Muutos voidaan tehdä vain muiden velkojien suostumuksella.

Selvitysosa: Päätösosa lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan viidenneksi kappaleeksi, jolloin talousarvioesityksen momentin päätösosan nykyinen viides kappale muuttuu kuudenneksi kappaleeksi.

Muutos selkeyttää lainojen hallinnointia, koska vieraan pääoman ehtoiset lainat voidaan maksaa takaisin vapaasti, toisin kuin pääomalojen, joita koskevat osakeyhtiölain edellytykset yhtiön taseasemasta ennen takaisinmaksua. Valtion asema velkojana paranee, koska pääomalojen ovat viimesijaisia velkoja.

2016 talousarvio	141 700 000
2015 IV lisätalousarvio	-8 000 000
2015 talousarvio	140 500 000
2014 tilinpäätös	105 579 892

30. (32.30, osa) Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 165 117 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys talousarvioesityksen 161 022 000 euroon nähden on 4 095 000 euroa, mistä 2 000 000 euroa aiheutuu 40 henkilötyövuoden palkkauksesta oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kotouttamiseen liittyviin tehtäviin, 2 000 000 euroa lisääntyvistä käännös- ja tulkkauksipalveluista sekä tehtäviä hoitavan henkilöstön koulutuksesta ja 95 000 euroa järjestelmäkustannusten siirrostamomentilta 32.01.01.

2016 talousarvio	165 117 000
2015 III lisätalousarvio	400 000
2015 I lisätalousarvio	-800 000
2015 talousarvio	153 886 000
2014 tilinpäätös	159 626 000

45. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 218 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2016 saa tehdä enintään 5 000 000 euron arvosta sitoumuksia.

Mikäli vuoden 2015 valtuutta jää käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä enintään 20 000 000 eurolla vuonna 2016.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan valtuuskohta korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan valtuuskohdan.

Lisäys 1 200 000 euroa talousarvioesityksen 29 018 000 euroon nähden ja myöntämisvaltuuden lisäys talousarvioesitykseen nähden aiheutuu Microsoftin irtisanomisista.

Vuodelta 2015 siirtyvän valtuuden 10 000 000 euron lisäys talousarvioesityksen 10 000 000 euroon nähden aiheutuu siitä, että vuoden 2015 valtuutta arvioidaan jäävän käyttämättä talousarvioesityksessä arvioitua enemmän. Tämä johtuu ennakoivan rakennemuutoksen ja äkillisten rakennemuutosten alueiden pk-yritysten hankkeiden aktivoinnin ja valmistelun vaatimasta ajasta, mikä vuoksi osa hankkeista käynnistyy ja avustuksia hankkeisiin voidaan siten myöntää vasta vuoden 2016 puolella.

2016 talousarvio	30 218 000
2015 I lisätalousarvio	3 200 000
2015 talousarvio	24 980 000
2014 tilinpäätös	26 298 360

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 585 365 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2016 saa työvoimakoulutuksen hankinnasta aiheutua valtiolle menoja vuoden 2016 jälkeen enintään 140 430 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosan ensimmäinen kappale korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen ja päätösosan valtuuskohta korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan valtuuskohdan.

Lisäys talousarvioesityksen 557 459 000 euroon nähden on 27 906 000 euroa, missä otettu huomioon 22 770 000 euroa turvapaikanhakijoiden määrän lisäyksestä johtuen kotoutumiskoulutuksen hankintaan, kielitesteihin ja osaamiskartoitukseen ja 5 136 000 euroa Euroopan globalisaatio-rahastolta haettuihin hankkeisiin liittyen STX Finlandin, Broadcomin, ohjelmistoalan ja Microsoftin irtisanomisiin.

Valtuuden lisäys talousarvioesityksen 102 100 000 euroon nähden on 38 330 000 euroa, missä on otettu huomioon 36 830 000 euroa kotoutumiskoulutuksen hankintaan ja 1 500 000 euroa Euroopan globalisaatio-rahaston hankkeisiin sisältyviin työvoimakoulutuksen hankintoihin.

2016 talousarvio	585 365 000
2015 IV lisätalousarvio	2 800 000
2015 III lisätalousarvio	21 600 000
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	563 899 000
2014 tilinpäätös	504 475 000

40. (32.40 ja 32.30, osa) Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

03. Patenti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 541 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 1 300 000 euroa talousarvioesityksen 5 841 000 euroon nähden aiheutuu yhtenäispäätin voimaantumisen siirtymisestä vuoteen 2017.

2016 talousarvio	4 541 000
2015 I lisätalousarvio	-116 000
2015 talousarvio	2 016 000
2014 tilinpäätös	1 139 774

05. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 781 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 400 000 euroa talousarvioesityksen 19 381 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 26.30.01 pelastustoiminnan laitteiden valvonnan määrärahan siirtämisestä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

2016 talousarvio	19 781 000
2015 IV lisätalousarvio	64 000
2015 talousarvio	18 613 000
2014 tilinpäätös	18 557 000

50. (50, osa) Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopoliittikka

40. Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 1 000 000 euroa talousarvioesityksen 10 000 000 euroon nähden aiheutuu kärkihankevarauksen lykkäämisestä.

2016 talousarvio	9 000 000
------------------	-----------

60. (32.60, osa) Energiapolitiikka

41. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 750 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 9 100 000 euroa talousarvioesityksen 32 650 000 euroon nähden aiheutuu vuoden 2015 neljännessä lisätalousarvioesityksessä tehdystä muutoksesta.

2016 talousarvio	41 750 000
2015 IV lisätalousarvio	-19 030 000
2015 talousarvio	30 750 000
2014 tilinpäätös	—

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 234 600 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 13 000 000 euroa talousarvioesityksen 247 600 000 euroon nähden aiheutuu tuotantotuen tarkentuneista arvioista.

2016 talousarvio	234 600 000
2015 IV lisätalousarvio	-36 000 000
2015 talousarvio	214 000 000
2014 tilinpäätös	79 643 927

70. Kotouttaminen

30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 162 225 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 20 816 000 euroa talousarvioesityksen 141 409 000 euroon nähden aiheutuu turvapaikanhakijoiden määrän voimakkaasta kasvusta vuonna 2015, mistä seuraa kuntakorvausten piirissä olevien henkilöiden lukumäärän kasvu vuonna 2016. Vuoden 2016 talousarvioesityksen määräraha perustui oletukseen, että Suomeen saapuu vuosina 2015 ja 2016 noin 15 000 turvapaikanhakijaa vuosittain ja heistä noin 50 % saa oleskeluluvan. Lisäysoesitys perustuu uusiin arvioihin, joiden mukaan vuonna 2015 Suomeen tulee noin 30 000 turvapaikanhakijaa ja vuonna 2016 noin 15 000 turvapaikanhakijaa, joista noin 35 % saa oleskeluluvan. Laskennallisten korvausten piirissä arvioidaan vuonna 2016 olevan noin 21 000 kansainvälistä suojelua saavaa henkilöä, mikä on noin 8 000 enemmän kuin alkuperäisessä laskelmassa.

Lisäyksestä 4 163 000 euroa aiheutuu kunnille maksettavista laskennallisista korvauksista ja 16 653 000 euroa muista pakolaisista maksettavista kustannuksista.

2016 talousarvio	162 225 000
2015 IV lisätalousarvio	9 400 000
2015 I lisätalousarvio	1 500 000
2015 talousarvio	94 827 000
2014 tilinpäätös	106 568 835

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 29 008 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 211 000 euroa talousarvioesityksen 28 797 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	29 008 000
2015 IV lisätalousarvio	-162 000
2015 I lisätalousarvio	19 000
2015 talousarvio	30 712 000
2014 tilinpäätös	41 156 000

02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 592 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Lisäys 350 000 euroa talousarvioesityksen 2 242 000 euroon nähden aiheutuu lisääntyvistä valitusasioiden määrästä. Jotta Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toiminta ei ruuhkautuisi uudelleen, lautakunnan tulisi palkata lisähenkilökuntaa käsittelemään kasvavia valitusmääriä.

2016 talousarvio	2 592 000
2015 IV lisätalousarvio	300 000
2015 I lisätalousarvio	185 000
2015 talousarvio	2 245 000
2014 tilinpäätös	2 305 000

03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 063 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Lisäys 550 000 euroa talousarvioesityksen 4 513 000 euroon nähden aiheutuu lisääntyvistä valitusasioiden määrästä. Jotta Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminta ei ruuhkautuisi uudelleen, lautakuntaan tulisi palkata lisähenkilökuntaa käsittelemään kasvavia valitusmääriä.

2016 talousarvio	5 063 000
2015 IV lisätalousarvio	700 000
2015 I lisätalousarvio	271 000
2015 talousarvio	4 539 000
2014 tilinpäätös	4 648 000

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 330 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 2 000 000 euroa talousarvioesityksen 17 330 000 euroon nähden aiheutuu pysyvästä tasomuutoksesta.

2016 talousarvio	15 330 000
2015 talousarvio	17 330 000
2014 tilinpäätös	16 330 000

02. (33.02 ja 70, osa) Valvonta

07. (33.70.01) Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 582 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 500 000 euroa talousarvioesityksen 26 082 000 euroon nähden aiheutuu pysyvästä tasomuutoksesta.

2016 talousarvio	25 582 000
2015 talousarvio	27 449 000
2014 tilinpäätös	27 840 000

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

63. *Eräät erityishankkeet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 262 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 500 000 euroa talousarvioesityksen 3 762 000 euroon nähden aiheutuu pysyvästä taso-
muutoksesta.

2016 talousarvio	3 262 000
2015 talousarvio	7 562 000
2014 tilinpäätös	10 130 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus ja eräät palvelut

51. *Lapsilisät* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 383 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 5 000 000 euroa talousarvioesityksen 1 388 000 000 euroon nähden aiheutuu tarvear-
vion tarkentumisesta.

2016 talousarvio	1 383 000 000
2015 talousarvio	1 377 800 000
2014 tilinpäätös	1 486 400 000

54. *Asumistuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 042 100 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys talousarvioesityksen 1 247 600 000 euroon nähden on 205 500 000 euroa, mistä 193 000 000 euroa aiheutuu eläkkeensaajan asumistuen ja yleisen asumistuen yhdistämisen perumisesta ja 12 500 000 euroa yhdistämisestä aiheutuvien vaikutusten loiventamisen perumisesta. Hallituksen esitystä eläkkeensaajan asumistuen lakkauttamisesta ei anneta.

Eläkkeensaajan asumistuessa hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja ei tarkisteta v. 2016. Tämä vastaa yleisessä asumistuessa tehtyä päätöstä. Tämän johdosta hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesityksen täydentävään esitykseen liittyvän esityksen laiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

2016 talousarvio	1 042 100 000
2015 IV lisätalousarvio	80 000 000
2015 talousarvio	847 300 000
2014 tilinpäätös	740 100 000

60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 319 480 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys talousarvioesityksen 326 980 000 euroon nähden on 7 500 000 euroa, mistä 2 500 000 euroa aiheutuu asumistukien yhdistämisen perumisesta aiheutuvien toimeenpanokulujen poistumisesta ja 5 000 000 euroa Kansaneläkelaitoksen toteuttamasta pysyvästä toimintamenoihin kohdistuvasta säästöstä.

2016 talousarvio	319 480 000
2015 talousarvio	152 400 000
2014 tilinpäätös	159 600 000

20. Työttömyysturva

55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 90 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 10 464 000 euroa talousarvioesityksen 79 536 000 euroon nähden aiheutuu maksettujen koulutuspäivärahojen suuresta kasvusta. Elo—syyskuun tilastojen mukaan maksettujen koulutuspäivärahopäivien määrä on kasvanut 30 prosenttia edellisvuodesta.

2016 talousarvio	90 000 000
2015 talousarvio	73 000 000
2014 tilinpäätös	63 000 000

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 174 650 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys talousarvioesityksen 1 157 800 000 euroon nähden on 16 850 000 euroa, mistä 3 300 000 euroa aiheutuu vuoden 2015 alijäämän kattamisesta sekä lääkekorvauksiin kohdennetusta 25 milj. euron säästöistä, josta osa toteutetaan apteekkimaksun korotuksella ja 13 550 000 euroa siitä, että vuodelta 2016 perutaan kertaluonteisesti puolet lääkekorvaussäästöistä. Tämän johdosta hallitus antaa eduskunnalle esityksen laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 106/2015 vp) täydentämisestä.

2016 talousarvio	1 174 650 000
2015 talousarvio	1 225 000 000
2014 tilinpäätös	1 244 602 358

40. Eläkkeet

60. *Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 631 300 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 224 000 000 euroa talousarvioesityksen 3 407 300 000 euroon nähden aiheutuu eläkkeensaajan asumistuen ja yleisen asumistuen yhdistämisen perumisesta.

2016 talousarvio	3 631 300 000
2015 talousarvio	3 735 500 000
2014 tilinpäätös	3 711 564 991

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

31. *Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen tuki ja eräät muut menot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen valmistelusta ja toteuttamisesta aiheutuvien toimintamenojen maksamiseen
- 2) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen valmistelua ja toteuttamista tukevien tutkimusten ja selvitysten rahoittamiseen
- 3) enintään 500 000 euroa eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annettu-

jen asetusten mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon perustamis- ja kehittämishankkeisiin suoritettujen valtionavustusten viimeisten suoritusten maksamiseen

4) kehittämishankkeiden valvontaan ja tarkastukseen

5) kehittämishankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavien korvausten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan.

Lisäys 600 000 euroa talousarvioesityksen 1 600 000 euroon nähden aiheutuu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen valmistelusta ja toteuttamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen valmistelu ja toteuttaminen vuosina 2016—2018 on poikkeuksellisen mittava uudistus. Sen yhteydessä luodaan uudet itsehallintoalueet, jota varten on varattu määrärahaa myös valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.90.22. Uudistusta varten palkataan määräaikaista henkilöresurssia sosiaali- ja terveysministeriöön, tehdään selvityksiä ja vahvistetaan uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon edellyttämää tietopohjaa.

Talousarvioesitykseen nähden momentin nimike on muutettu.

2016 talousarvio	2 200 000
2015 IV lisätalousarvio	-4 700 000
2015 talousarvio	7 000 000
2014 tilinpäätös	11 500 000

33. *Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 92 570 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 6 000 000 euroa talousarvioesityksen 98 570 000 euroon nähden aiheutuu lääkäri- ja hammaslääkäriskoulutuksesta maksettavien korvausten perusteiden pysyvästä kiristämisestä.

2016 talousarvio	92 570 000
2015 talousarvio	97 000 000
2014 tilinpäätös	112 720 651

35. *Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 330 847 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 1 423 000 euroa talousarvioesityksen 329 424 000 euroon nähden aiheutuu perustoimeentulotuen indeksin jäädytyksestä vuonna 2016.

Hallitus antaa eduskunnalle täydentävään talousarvioesitykseen liittyvän esityksen toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta siten, että etuuden tasoa ei tarkasteta kansaneläkeindeksin muutosten mukaisesti vuonna 2016.

2016 talousarvio	330 847 000
2015 talousarvio	314 165 000
2014 tilinpäätös	321 716 654

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Määrärahaa saa käyttää:

1) rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi

2) enintään 63 000 euroa sovittelutoiminnan kehittämisestä ja järjestämisestä Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin toimintamenoihin.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan toisen kappaleen.

2016 talousarvio	6 300 000
2015 talousarvio	6 300 000
2014 tilinpäätös	6 300 000

70. (33.70, osa) Terveiden ja toimintakyvyn edistäminen

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 790 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 5 000 000 euroa talousarvioesityksen 23 790 000 euroon nähden aiheutuu kertaluonteisesta säästöstä.

2016 talousarvio	18 790 000
2015 talousarvio	11 790 000
2014 tilinpäätös	22 890 000

50. Terveysten edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 430 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 500 000 euroa talousarvioesityksen 2 930 000 euroon nähden aiheutuu pysyvästä tasomuutoksesta.

2016 talousarvio	2 430 000
2015 talousarvio	2 930 000
2014 tilinpäätös	3 130 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta*40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 168 600 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 2 000 000 euroa talousarvioesityksen 170 600 000 euroon nähden aiheutuu hallitusohjelman mukaisen sopeutustoimen uudelleen kohdentamisesta.

2016 talousarvio	168 600 000
2015 talousarvio	190 600 000
2014 tilinpäätös	181 842 526

50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 15 140 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 2 000 000 euroa talousarvioesityksen 13 140 000 euroon nähden aiheutuu hallitusohjelman mukaisen sopeutustoimen uudelleen kohdentamisesta.

2016 talousarvio	15 140 000
2015 talousarvio	16 140 000
2014 tilinpäätös	17 039 705

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 28 580 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 89 000 euroa talousarvioesityksen 28 491 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 23.01.01 valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta aiheutuvista määrärahatarkistuksista johtuen.

2016 talousarvio	28 580 000
2015 IV lisätalousarvio	78 000
2015 talousarvio	31 102 000
2014 tilinpäätös	37 008 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 942 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Lisäys 2 100 000 euroa talousarvioesityksen 5 842 000 euroon nähden on siirtoa momentilta 30.40.22 ja aiheutuu hallitusohjelman mukaiseen Biotalous ja puhtaat ratkaisut -strategiseen tavoitteeseen sisältyvän kärkihanke 3:n (Kiertotalouden läpimurto, vesistöt kuntoon) tarkentuneesta toimenpidesuunnitelmasta. Osa kärkihankkeeseen sisältyvien toimenpiteiden toteutuksesta on siirretty maa- ja metsätalousministeriöstä ympäristöministeriön vastuulle.

2016 talousarvio	7 942 000
2015 IV lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	10 242 000
2014 tilinpäätös	12 342 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Päätösosa lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan toiseksi kappaaleeksi.

EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuuden maksamisen mahdollistaminen on tarpeen asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn liittyvän AUNE-ohjelman yhteydessä valmistellun ESR-osarahoitteen hankkeen johdosta. Hankkeessa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksella (ARA) on tarkoitus yhteistyössä kuntien, järjestöjen ja muiden kumppanien kanssa kehittää asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn liittyvää strategiaa ja toimintaa. ARA:n omarahoitusosuus liittyisi sen toimintaan hankkeen päähakijana ja koordinoijana. Muut osatoteuttajat vastaisivat omalta osaltaan omarahoitusosuudestaan.

2016 talousarvio	4 956 000
2015 talousarvio	4 943 000
2014 tilinpäätös	5 019 000

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarvioesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Vähennys 2 200 000 euroa talousarvioesityksen 22 200 000 euroon nähden aiheutuu pysyvästä tasomuutoksesta.

2016 talousarvio	20 000 000
2014 tilinpäätös	43 000 000

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Avustukset

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 120 000 000 euroa.

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää korjaus-, energia- ja terveyshaittakorvauksista annetun lain (1184/2005) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 5 000 000 euroa.

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää vuonna 2014 käytössä olleita määräaikaisia perusparannuksen käynnistysavustuksia niihin avustushakemuksiin, joihin on haettu muutosta ja jotka saavat lainvoimaisen myönteisen päätöksen. Avustuksen määrä voi olla enintään 10 prosenttia hyväksytyistä perusparannuskustannuksista. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Selvitysosa: Päätösoosan ensimmäinen ja toinen kappale korvaavat talousarvioesityksen momentin päätösoosan *Avustukset*-kohdan ensimmäisen ja toisen kappaleen ja päätösoosan kolmas kappale lisätään talousarvioesityksen momentin päätösoosan *Avustukset*-kohdan viimeiseksi kappaleeksi.

Erityisryhmien investointiavustuksesta kohdennetaan 2,2 milj. euroa korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksiin.

Valtion asuntorahaston varoista myönnettiin vuonna 2014 määräaikaisia perusparannuksen käynnistysavustuksia. Eräisiin myöntöpäätöksiin haettujen muutosten johdosta on tarpeen varautua siihen, että mahdolliset hallinto-oikeuden myönteisten päätösten edellyttämät toimenpiteet voidaan hoitaa.

2016 talousarvio	—
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	—
2014 tilinpäätös	—

Päälukka 36

VALTIONVELAN KOROT

09. Muut menot valtionvelasta

20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 37 100 000 euroa.

Selvitysosa: Päätösosa korvaa talousarviesityksen momentin päätösosan ensimmäisen kappaleen.

Talousarviesitykseen nähden momentti on muutettu nettobudjetoiduksi.

Bruttomääräisistä menoista vähennettäviä tuloja ovat saaduista käteisvakuuksista kertyvät tulot.

2016 talousarvio	37 100 000
2015 talousarvio	37 100 000
2014 tilinpäätös	17 027 907